



04

2010
ročník 62
40 Kč

čtenář

MĚSÍČNÍK PRO KNIHOVNY

OBSAH

- 123** — **Audioknihy jako staronový přístup k literatuře**
 > Alžběta Škytová, Kateřina Kapounová
- 129** — **ROZHOVOR s PhDr. Danou Kalinovou**
Máme Polsko přečtené? > Olga Vašková
- 131** — **Zajímavé postřehy ze sedmého ročníku konference**
Kniha ve 21. století > Libuše Foberová
- 133** — **KNIHOVNÁM V MALÝCH OBCÍCH**
Spolek pro obnovu venkova a SKIP
 – deset společných let > Daniela Wimmerová
- 135** — **Anketa hodnotících komisařů**
v krajském kole soutěže Vesnice roku
- 136** — **Litvínovská knihovna se dočká nového kabátu**
 > Marcela Gúttnerová
- 138** — **JAK NA TO: Zákoník je také kniha**
Zachování informací o výpůjčkách čtenářů > Petra Koutná
- 139** — **První svíčka na narozeninovém dortu**
Centra dětského čtenářství > Hana Dospivová
- 144** — **Slovník českých knihovníků – krátká reminiscence,**
současnost a výhledy > Monika Kratochvílová
- 146** — **PO KOM SE JMENUJE?**
Knihovna Augustina Dubenského v Borovanech
 > Magdalena Hlušítková
- 148** — **Klub dětských knihoven a společné projekty**
 > Lenka Václavíková Antošová
- 151** — **POSTŘEHY – NÁZORY**
A jsme na Facebooku, paní ředitelová...
 > Zuzana Čencová, Květa Cempírková
- 152** — **Rok knihy 2009 v Muzeu umění Olomouc** > Jan Meier
- 154** — **S pedagogy Univerzity Palackého o knihách jejich srdce**
 > Jindřich Juráš
- 156** — **Z KNIHOVEN**
- 158** — **SYLVA ŠIMSOVÁ ODPOVÍDÁ Z ANGLIE**
- 159** — **ZE SVĚTA**
- 160** — **NOVINKY Z FONDU KNIHOVNY KNIHOVNICKÉ LITERATURY**
NÁRODNÍ KNIHOVNY ČR
- **PŘEDSTAVUJEME SVÉ LOGO**
Městská knihovna Štětí a Městská knihovna Kopřivnice

Středočeský kraj

Vydává:

Středočeská vědecká knihovna v Kladně,
 příspěvková organizace Středočeského kraje,
 ul. Generála Klapálka 1641, 272 01 Kladno

Evid. č. časopisu MK ČR E 485 ISSN 0011-2321

Šéfredaktorka: Mgr. Lenka Šimková

Redaktorka: Olga Vašková

Grafická úprava a sazba: Kateřina Bobková

Redakce a inzerce: Klementinum 190, 110 00 Praha 1,
 tel.: 224 941 159

e-mail: ctenar@svkkl.cz, redakcectenare@centrum.cz

Redakční rada:

PhDr. Jiřina Kádnerová (předsedkyně),
 Mgr. Gabriela Jarkulišová, PhDr. Ladislav Kurka,
 Ing. Jiří Mika, Mgr. Petra Miturová, PhDr. Vít Richter,
 PhDr. Vladimíra Švorcová

Tisk: T. A. Print, s. r. o., Opatovická 18, 110 00 Praha 1

Distribuce:

Objednávky na předplatné přijímá

redakce časopisu ČTENÁŘ: měsíčník pro knihovny
 Klementinum 190, 110 00 Praha 1, tel.: 224 941 159

e-mail: ctenar@svkkl.cz, redakcectenare@centrum.cz,

http://ctenar.svkkl.cz

Rozšiřují též společnosti holdingu PNS a.s. – drobný prodej;
 MONITOR CZ, s.r.o.; SUWECO CZ s.r.o.;

B. Welemínová – PERIODIKA.

Podávání novinových zásilek povoleno Ředitelstvím poštovní
 přepravy Praha čj. 1371/1994 ze dne 20. 6. 1994

Podávání novinových zásilek bylo povoleno

Českou poštou, s.p. OZSeČ Ústí nad Labem,

dne 21. 1. 1998, j.zn. P-327/98

Předplatné pro Slovensko: L. K. PERMANENT spol. s r.o.,
 Hattalova č. 12, 831 03 Bratislava, tel.: +421 244 453 711

e-mail: lkperm@lkpermanent.sk

Cena jednoho čísla 1,992 EUR, roční předplatné 22,572 EUR
 (dvojitě číslo 2,656 EUR); cena jednoho čísla 40 Kč,
 roční předplatné 460 Kč (dvojitě číslo 60 Kč)

Časopis vychází s podporou dotace z programu MK ČR

Knihovna 21. století

Vydavatel si vyhrazuje právo zveřejnit publikované
 materiály i na internetu.

Číslo odevzdáno k tisku 6. 4. 2010

Nevyžádané rukopisy se nevracejí.

FROM THE CONTENTS

- > Audiobooks: an old/new approach to literature
Alžběta Škytová, Kateřina Kapounová |123
- > INTERVIEW with PhDr. Dana Kalinová, Book World Director
 – Do we have Poland sorted? *Olga Vašková* |129
- > LIBRARIES IN SMALL VILLAGES: Rural Renewal Association
 and SKIP (Association of Librarians and Information Workers)
 – ten years together *Daniela Wimmerová* |133
- > Litvínov Library gets a new coat *Marcela Gúttnerová* |136
- > HOW TO: Statutes are books too – Keeping information
 on readers' loans *Petra Koutná* |138
- > First candle on the Children's Reading Centre birthday cake
Hana Dospivová |139
- > Dictionary of Czech Librarians - brief reminiscences, the present
 and future prospects *Monika Kratochvílová* |144
- > NAMED AFTER WHOM? The Augustin Dubenský Library
 in Borovany *Magdalena Hlušítková* |146
- > Children's Libraries Club and joint projects
Lenka Václavíková Antošová |148
- > 2009 at the Olomouc Art Museum *Jan Meier* |152
- > From the libraries |156
- > Regular features
- > PRESENTING OUR LOGO:
 Štětí Municipal Library *Ivana Roubíčková*
 Kopřivnice Municipal Library *Ludmila Karlíková*

AUS DEM INHALT

- > Audiobücher als ein neuer Zutritt zur Literatur
Alžběta Škytová, Kateřina Kapounová |123
- > GESPRÄCH mit PhDr. Dana Kalinová, Leiterin der Gesellschaft
 Welt der Bücher, GmbH: Haben wir Polen ausgelesen?
Olga Vašková |129
- > DEN BIBLIOTHEKEN IN KLEINEN DÖRFERN:
 Verband für Landwiederherstellung und Verband
 von Bibliothekaren und Informationsschaffenden:
 Zehn Gemeinjahre *Daniela Wimmerová* |133
- > Bibliothek in Litvínov erwartet einen neuen Mantel
Marcela Gúttnerová |136
- > WIE DARAUF: Gesetzbuch ist auch ein Buch – Informations-
 bewahrung über die Anleihen der Leser *Petra Koutná* |138
- > Erste Kerze auf der Geburtstagstorte des Zentrums der
 Kinderleserei *Hana Dospivová* |139
- > Wörterbuch der tschechischen Bibliothekare:
 Kurze Reminiscenz, Gegenwart und Aussichten
Monika Kratochvílová |144
- > NACH WEM WIRD SIE GENANNT? Augustin Dubenský's
 Bibliothek in Borovany *Magdalena Hlušítková* |146
- > Klub der Kinderbibliotheken und die gemeinsamen Projekte
Lenka Václavíková Antošová |148
- > Jahr des Buches 2009 im Kunstmuseum Olomouc *Jan Meier* |152
- > Aus den Bibliotheken |156
- > Ständige Spalten
- > WIR STELLEN UNSER LOGO DAR:
 Stadtbibliothek in Štětí *Ivana Roubíčková*
 Stadtbibliothek in Kopřivnice *Ludmila Karlíková*



ELEKTRONICKÁ VERZE A ARCHIV ČTENÁŘE – <http://ctenar.svkkl.cz>

Vážené a milé čtenářky a čtenáři, výrobní harmonogram našeho časopisu se tentokrát bohužel dostal do časové kolize s jednou z nejatraktivnějších akcí dětských knihoven – s Nocí s Andersenem, která byla letos dokonce desátá jubilejní. V příštím čísle se k ní určitě vrátíme výběrem nejzajímavějších událostí a zážitků, které k nám do redakce posílají „spáči“ ze společného pohádkového nocování.

Pokud bychom chtěli hodnotit články dubnového Čtenáře pouze podle aktuálnosti, určitě by se na první místo zařadila informace o blížícím se mezinárodním knižním veletrhu Svět knihy Praha 2010, kterou můžeme považovat i za pozvánku na tento každoroční svátek knih a čtenářů. Přála bych si však, aby vás i další témata zařazená do tohoto čísla zaujala a třeba i inspirovala ve vaší práci.

Čtení a čtenářství je obsahem hned několika příspěvků, i když se každý věnuje této závažné problematice z trochu jiného úhlu. Audioknihy si většina společnosti spojuje s nahrávkami literárních děl určených pro zrakově handicapované, ale – jak píše autorky úvodního materiálu – využití zvukových knih může být daleko širší a bohatší. K většímu rozšíření audioknih by mohl pomoci i studentský projekt, který vznikl se záměrem jejich popularizace. Jaké výsledky přinesl první rok Centra dětského čtenářství, je námětem dalšího článku a tematicky příbuzným příspěvkem je i zevrubná informace o projektech Klubu dětských knihoven, který volně navazuje na představení Klubu publikované v minulém čísle.

Delší dobu jsme v redakci přemýšleli o obsahu a zaměření rubriky, která by byla věnovaná knihovně v malých obcích. Rubrika je tedy na světě a našim velkým přáním je, aby se stala prostorem pro výměnu zkušeností, názorů, dobrých nápadů a inspirací knihovnicím a knihovnicím v malých venkovských knihovnách. Aby pomohla všude tam, kde si občas kladou otázku: „z kterého konce máme začít“?

Ke společnému listování novým číslem Čtenáře vás zve a hezké jarní dny přeje

Olga Vašková

☑ Do **30. 4. 2010** je možné podat přihlášku na dodatečně vypsany **bakalářský obor Informační studia a knihovnictví v kombinované formě studia** na Filozofické fakultě Karlovy univerzity v Praze. Studijní program se ve školním roce 2010/2011 otevírá jednak na FF UK, a také ve spolupráci s Vyšší odbornou školou informačních služeb (VOŠIS). Ústav informačních studií a knihovnictví tímto reaguje na požadavky praxe na zvyšování kvalifikací lidí v informačních institucích. Informace k přihláškám naleznete na <http://uisk.ff.cuni.cz/detail.do?articleId=7430>.

☑ Šestnáctý ročník konference **INFORUM** se uskuteční **25.–27. 5. 2010** v budově Vysoké školy ekonomické v Praze 3. Konference je zaměřena na elektronické informační zdroje a jejich profesionální využívání ve vědě, výzkumu, vzdělávání a podnikání. Více informací je na stránkách <http://www.inforum.cz/>.

NEUŠLO NÁM

▶ V říjnu loňského roku přijalo UNESCO ve spolupráci s IFLA *Manifest UNESCO/IFLA o multikulturní knihovně*. Jeho překlad je nyní k dispozici na adrese http://knihovnam.nkp.cz/docs/manifest_knihovny_CZ.pdf.

▶ Na webu projektu BiblioHelp, který je zaměřen na přehled knih vhodných pro biblioterapeutickou praxi (léčbu knihou), byla zpracována nová sekce knih na téma **pohádkoterapie** – <http://www.bibliohelp.cz/knihy/pohadkoterapie>. Tato kategorie knih nabízí tituly dětské literatury, zejména pohádky, jejichž obsah se snaží čtenářům přiblížit z terapeutického hlediska.

▶ Pod záštitou Kabinetu informačních studií a knihovnictví na FF MU vznikly dva nové projekty schválené v rámci operačního programu *Vzdělávání pro konkurenceschopnost*. **NAKLIV** – Národní klastr informačního vzdělávání je evropský projekt, jehož hlavním cílem je ustanovení neformálního partnerství institucí, které se zabývají problematikou informačního vzdělávání a rozhodly se těžit ze vzájemné spolupráce. Cílem druhého projektu **PARTSIP** je zahájit a posílit spolupráci mezi institucemi, kde se vzdělávají a uplatňují informační profesionálové v celé šíři záběru oboru.

Audioknihy jako staronový přístup k literatuře

Příspěvek má za cíl představit fenomén audioknih jako alternativní přístup k literatuře, který v současnosti stále ještě v naší zemi čeká na svůj boom. Umožňuje nahlédnout na „čtení ušima“ z několika úhlů, nečtenář zde může nalézt právě ten svůj šálek kávy, zkušený posluchač má možnost obohatit své znalosti z této oblasti. Druhá část článku uvádí základní informace o studentském projektu *Audioknihy.net*, který vznikl se záměrem propagovat audioknihy, a pomoci tak jejich popularizaci v České republice.

O AUDIOKNIHÁCH

Audioknihy nesou různé pojmenování jak u nás, tak i ve světě: *audioknihy, zvukové knihy, mluvící knihy, audiobooks, hörebuch* a další. Nejsou jen potěchou a variantou pro klasické čtenáře, ale i pomocí pro zrakově postižené. Jelikož audioknihy patří mezi auditivní dokumenty, používáme k jejich zprostředkování náš sluch. Když člověk audioknihy poslouchá, slyší jen namluvený text, a pokud nezná knižní předlohu (i zfilmovanou), vytváří si představy o popisovaném ději. Audiokniha je tak výhodná nejen pro zrakově postižené osoby, ale i pro lidi, kteří neumějí číst (děti a negramotní).

Pod pojmem *audiokniha* můžeme chápat zvukový záznam nějakého díla nebo přednesu, který je zaznamenaný na zvukových nosičích (audio CD, audiokazeta, CD MP3) nebo v prostředí internetu. Zprostředkovatelem je hlas člověka, který audioknihy načel, a médium, kde je uložena.

„*Audioknihy jsou většinou spojeny s knižní předlohou, podle které jsou nahrány. Při poslechu audioknih komunikuje posluchač s dílem pomocí technického zařízení (reproduktoru) a nemá bezprostřední kontakt s tvůrci nahrávky.*“¹

Pokud si člověk chce poslechnout audioknihy, má k tomu více možností, a to díky rozmanitosti médií, na kterých jsou uloženy. Některé z nich jsou však finančně i technicky náročnější. Audioknihy jsou jistou vzpomínkou i připomenutím rozhlasových her, kdy probíhá čtení, a tak i přenos hlasu. Příkladem je u nás Český rozhlas.

V České republice nejsou audioknihy zatím tak rozšířeny jako v anglosaských zemích. „*Trend, který byl zaznamenán v USA, potvrdila podobně vzrůstající čísla také v Evropě. Evropský trh nelze s americkým srovnávat, ale určitý posun v rostoucí oblibě zvukových knih byl již zaznamenán např. ve Velké Británii či v Německu.*“² U nás se prodávají hlavně audioknihy, jejichž předlohou jsou bestsellery, v okolních zemích i v Americe to je odborná literatura. Počet vydavatelství u nás není velký (Radioservis, Audiostory, Tympánium, Supraphon), avšak jejich produkce se snaží zaplnit náš malý trh, který se audioknihám musí teprve přizpůsobit. Vydavatelství v ČR vydávají jak nahrávky pro děti, tak knižní bestsellery i knihy zlatého českého fondu.

„*Poslech audioknihy dává zážitek z literárního díla další rozměr, často naopak může zájem o literaturu podnítit.*“³ „*Hojně rozšířený názor, že poslech ‚mluvené knihy‘ je pouhou náhražkou četby a odvádí čtenáře od tištěné podoby, zahraniční zkušenosti nepotvrzují.*“⁴ Tak proč je český národ vůči audioknihám tak zaujatý? Najdou si audioknihy cestu ke svým posluchačům i u nás? A to i k dětským?

ROZDĚLENÍ AUDIOKNIH

Audioknihy je možné rozdělit podle toho, na kterých médiích jsou zaznamenány, a podle literární předlohy, která může být zkrácena nebo ponechána ve své původní podobě. Médium, kde je

audiokniha uložena, má vliv na to, kde a na jakém zařízení si nahrávku bude uživatel pouštět. Cena je ovlivněna nejen médiem, ale i tím, jak jsou audioknihy dlouhé – zda jsou nějakým způsobem zkráceny.

Podle uložení dat

Audiokniha může být uložena na nejrůznějších nosičích. Od těch nejjednodušších, které byly využívány od počátku vzniku audioknih, až po stále častější umístování a stahování z internetu v dnešní moderní době. „*Na počátku byly zvukové interpretace literárních či hudebně-literárních děl šířené na gramofonových deskách – vyprávěné anekdoty, pohádky, kabaretní scénky, dialogy Spejbla a Hurvínka nebo monology Vlasty Buriana. Jedním z prvních vrcholů je sedmnáctideskový komplet Haškova Švejka převyprávěný v sedmdesátých letech Janem Werichem. Skutečný rozmach zažily audioknihy souběžně s rozšířením magnetofonových kazet v sedmdesátých letech 20. století, a to především ve Spojených státech amerických. Jednou z prvních audioknih byla samozřejmě kompletní Bible v angličtině.*“

► Audiokazeta

Jakmile mluvíme o historii a prvních audioknihách, jedním z prvních nosičů ve světě pro ně byla audiokazeta. Velký rozmach zažila i u nás, jelikož byla po gramofonových deskách jediným dostupným médiem. Dnes již audiokazety mizí z prodejních pultů – trend jejich ústupu začal s nástupem CD. Ale tento formát zatím nevyrazil úplně, jelikož starší automobily v sobě stále mají přehrávač na audiokazety a také většina českých rodin má ještě ve svých domácnostech magnetofony. Ale i zrakově postižení lidé audiokazety stále využívají – příkladem je fond Macanovy knihovny. Například i vydavatelství Audiostory má část své produkce ještě na audiokazetách, ty jsou však prodávány jen na různých veletrzích a v omezeném množství. Největší nevýhodou je snadné poškození pásky (zamotání, přetržení) a také její malá životnost. Nejvíce se audioknihy na audiokazetách vyskytují v knihovnách pro zrakově postižené jako pozůstatky prvních audioknih.

► CD

V dnešní době je CD jedním z nejrozšířenějších médií na uchování zvukového záznamu, a tak i audioknih.

► CD ve formátu MP3

U formátu MP3 se jedná o kompromis mezi kvalitou a délkou nahrávky čili maximální velikostí souboru. Pro poslech audioknih v takovémto formátu je nutný počítač s vhodným softwarovým vybavením nebo zařízení (MP3 přehrávač), které tento formát podporuje. Pro audioknihy je to formát výhodný, jelikož na jedno CD se vejde více zvuku a kvalita je pro běžného posluchače k nerozeznání. Nevýhoda je přehrávání v osobních automobilech – většina jich ještě nezahrnuje MP3 přehrávač. Dnes však můžeme převádět z klasického CD i na formát MP3 a naopak pomocí konvertovacích programů. Plusem je i cena, která se s počtem vydaných CD ve formátu MP3 snižuje.

► Internetové servery

Jedná se o stahování ze serverů nejčastěji ve formátech MP3 a WAV a uložení například na harddisk v počítači. Výhodou stahování je nízká cena, jelikož nezahrnuje médium, na které by byla data nahrána. Ke stažení je nutný počítač s připojením na internet a zařízení, kde je možné si soubory přehrávat. Dnes je například podporován poslech audioknih v přístrojích iPod a iPhone. Všechny metody mají své výhody a nevýhody, někde je nutné zaplatit, jinde ne. Specializované webové stránky, kde si lze audioknihy stáhnout, jsou u nás *I-legalne.cz* a *Allmusic.cz*. Různé diskuse o audioknihách obsahují odkazy s možností jejich stáhnutí zadarmo, avšak mnoho z nich je nelegálních. To je jeden z problémů u audioknih.

► Minidisk

Tento druh média pro audioknihy je rozšířen nejvíce v Japonsku. Minidisk (MD) spatřil světlo světa v roce 1991, a to díky firmě Sony. Ta se rozhodla vytvořit médium, které by bylo podobné CD. Za výhodu lze považovat výdrž baterie přehrávače, malou pravděpodobnost poškození MD, možnost připojení k počítači, malé rozměry – dobrou přenosnost. Kvalita nahrávky se rovná kva-

litě záznamu na audio CD. Nevýhodou je uvedená malá rozšířenost a také možná nekompatibilita. Cena se pohybuje od dvanácti až po stovky dolarů za výkonné přehrávače.

► Playaway

Playaway vznikl v americkém Ohio. Je to spojení přenosného přehrávače a digitálního média. Největší výhodou je fakt, že obsah celé knihy, a to bez ohledu na její délku, je možno přehrát na jednom médiu, uvádí se délka až osmdesát hodin. Dalším důvodem, proč by Playaway mohl prorazit do světa, je malá velikost, nízká hmotnost, a tak i možnost poslouchat kdykoliv a kdekoli. Nejsou již potřeba žádné přehrávače. K poslechu jsou nutná jen sluchátka a napájení z jedné AAA baterie. Avšak na svůj boom v ČR si nejspíš bude muset delší dobu počkat.

Podle délky a předlohy audioknih

Audioknihy se liší svojí délkou a tím, zda jsou nahrány podle knižní předlohy. Je tedy možné, je podle těchto kritérií dělit. Posluchač volí délku audioknihy, která mu vyhovuje, a například podle toho, kde knihu poslouchá nebo kolik má na poslech času.

► Nezkrácené audioknihy

Nezkrácené (ang. UNABRIDGED) audioknihy byly načteny přesně tak, jaká je jejich literární předloha. Což znamená, že „načítatel“ přečte celou knihu od začátku do konce, bez zásahu a úprav textu. Tiráž se nenačítá. Na začátku audioknihy tak může být zmíněn název vydavatelství nebo reklama a například hudební doprovod, který většina audioknih již obsahuje.

► Zkrácené audioknihy

Mezi zkrácené (ang. ABRIDGED) audioknihy patří takové, které byly nějakým způsobem zkráceny. Text je tak načten v podobě, která se nejprve konzultuje a upravuje. Člověk, který se podílí na vzniku audioknihy, musí dát pozor na to, aby zkrácení audioknize „neublížilo“. To znamená, aby posluchači neunikly důležité části a hlavně obsah. Mohou se tak vynechat třeba zbytečně popisné pasáže. Zkrácené audioknihy nevznikají z těch nezkrácených, avšak nahrávají se samostatně. Důvodem pro jejich poslech je menší časová i finanční náročnost.

► Ostatní

Do sekce ostatních audioknih patří například dramaturgie. U této skupiny audioknih je zaznamenána kniha, která je převedena a upravena jako scénář. Což může být pro posluchače jiným zážitkem. Na načítání se totiž podílí více než jedna osoba. Do této skupiny spadají i zaznamenané rozhovory, semináře a nahrání hlasu, které nemají s knižní předlohou nic společného.

PROCES VZNIKU AUDIOKNIH

Proces zrození audioknihy není jednoduchý a někdy bývá zdlouhavý. Nejprve se vybírá předloha, podle které audiokniha vznikne. Výběr probíhá podle různých kritérií (prodej knižní předlohy nebo oblíbenost u čtenářů). Každé vydavatelství se soustředí na rozdílné audioknihy, aby náš trh byl různorodý a nebyl přehlacen stejnými tituly. Poté se musí vyřešit autorská práva. Volné nahrání audioknihy je možné po uplynutí 70 let od smrti autora knižní předlohy. Práva na vydání knihy a audioknihy se řeší u každé zvlášť. Pak se sejde tým s režisérem audioknihy, který bude řídit nahrávání, a nastane doba pro výběr interpreta (interpretů), který propůjčí audioknize svůj hlas. Role režiséra je důležitá a většinou to jsou rozhlasoví režiséři, kteří mají s tímto tématem zkušenosti. Také každý hlas není ideální pro každou audioknihu, proto tedy není tato volba jednoduchá. Určitou roli zde hraje i to, jak je herec známý a oblíbený. Když je dokončen výběr herce, musí ještě proběhnout hlasové a mikrofonové zkoušky. Poté může nastat samotný akt nahrávání. Doba, za kterou se audiokniha nahraje, je závislá na její délce, na počtu i šikovnosti načítatelů. Hudba je nedílnou součástí audioknih, které většinou nejsou hudebně podbarveny celé, ale hudební doprovod je pouze jejich zpestřením. Nakonec je důležité nahrávku sestříhat a vyčistit od nedokonalostí. Obal audioknih může být různý. Ať už jako klasický jewel box, slim box nebo krásný papírový obal. Vydavatelství Tympanum má na svých audioknihách název autora a titulu v Braillově písmu, a to jak na obalu, tak i na samotném CD.

TRH V ČESKÉ REPUBLICĚ

Hned v úvodu musím poznamenat, že množstvím vydaných audioknih se velmi lišíme od ostatního světa – jejich oblíbenost není zdaleka taková jako například v Americe. Důvodem, proč nejsou audioknihy rozšířeny, může být i menší propagace, a také to, že si zatím neprosadily své místo v knihkupectvích. Na jednu stranu jsou vinní i knihkupci, kteří pro CD vytvoří malé místo, většinou z nedůvěry k nim. To, co by audioknihám mohlo pomoci, je poslechové stání, které se snaží do knihkupectví zavést vydavatelství Tympanum. To je teď dostupné v Praze a snad postoupí i do dalších měst. Myslí si dnešní lidé, že mít sbírku audioknih je jiné než u klasických knih? Mnoho obyvatel audioknihám nevěří, jsou toho názoru, že se je snaží odvést od klasického čtení. Průzkumy tvrdí, že čtení přece jen převažuje nad poslechem audioknih. Starší generace byla zvyklá poslouchat Český rozhlas s jeho rozhlasovými hrami, ale dnes jsou pro poslech audioknih více flexibilnější mladší generace, které mají blíž k technice a novým věcem. Internetové obchody dnes celkově velmi prosperují, jelikož zákazníci si rádi objednávají v klidu z domova. Stačí pouze registrace a poté si musíte „dobít kredit“ pro nakupování. Placení je možné přes účet nebo mobilní telefon. A tak na trh vstoupily také dva projekty *Allmusic.cz* a *l-legalne.cz*, kde je možnost si audioknihy stáhnout.

KNIHOVNY A AUDIOKNIHY

V České republice je půjčování audioknih v knihovnách méně intenzivní než v ostatních zemích světa, i když je třeba poznamenat, že mnoho knihoven je ve svém fondu má. České knihovny se snaží pomalu dohnát okolní státy, a to především i proto, aby usnadnily handicapovaným lidem přístup k literatuře. Audioknihy jsou většinou uloženy v hudebním oddělení a manipulace s nimi se musí řídit autorským zákonem. Prezenční půjčování je možné hned po vydání audioknihy a jejím zakoupení do knihovny. Absenční výpůjčka je možná až po uplynutí devíti měsíců od vydání.

AUDIOKNIŽNÍ DESATERO

Existuje desatero božích přikázání, knihy mají své desatero⁶, a tak by ani audioknihy neměly být výjimkou:

- 1) Právo poslouchat.
- 2) Právo přeskakovat kapitoly.
- 3) Právo audioknihy nedoposlechnout.
- 4) Právo poslechnout si audioknihy znovu.
- 5) Právo poslouchat cokoliv.
- 6) Právo poslouchat kdekoliv.
- 7) Právo mít otlačené uši ze sluchátek.
- 8) Právo vybrat si jakoukoliv audioknihy.
- 9) Právo poslouchat nahlas.
- 10) Právo mít audioknihy rád i nerad.

PROJEKT AUDIOKNIHY.NET

Audioknihy.net je projekt šestičlenného týmu studentů, který vznikl v říjnu 2009 za podpory Kabinetu Informačních studií a knihovnictví Filosofické fakulty Masarykovy Univerzity v Brně v rámci předmětu Aplikační seminář. Co nás vedlo k tomu, věnovat se tématu, jež je v současnosti v České republice na okraji zájmu? Celý tým vzal tento fakt jako výzvu a rozhodl se na něj reagovat tím, že pomůže s popularizací a celkovým rozšířením audioknih.

Cílem projektu je tedy zvýšit povědomí odborné i laické veřejnosti o tomto fenoménu, upozornit na nepřehlédnutelné výhody audioknih, zdůraznit je jako vhodnou alternativu ke klasickým knihám pro osoby, které je z jakéhokoli důvodu nechtějí či nemohou preferovat. Pro představu je možné uvést zrakově postižené osoby, zarputilé nečtenáře či děti předškolního věku. Obrovským kladem audioknih je jejich **nenáročnost** – nechtějí si „ukrást“ veškerou pozornost svého poslu-

chače, rády se o ni podělí s dalšími činnostmi – čtení ušima je tedy výbornou možností úspory času pro zaneprázdněné. Jízda autem, domácí práce, sport – zde všude může být audiokniha skvělým společníkem, který nenudí, a tento výčet rozhodně není konečný. Na tuto vlastnost chceme upozornit a propagovat ji všemi možnými způsoby – ideálně na míru těm, které by mohla zaujmout.

Samozřejmě se snažíme oslovit a zapojit do naší činnosti i veřejnost odbornou – vydavatele, producenty, distributory a poskytovatele audioknih.

Jakými prostředky chceme stanovených cílů dosáhnout?

Primárně se jedná o tvorbu a následnou aktualizaci **webového portálu**, který prostřednictvím ucelené koncepce umožní zájemcům získat komplexní informace o tomto staronovém přístupu k literatuře.

Další cesty, kterými jsme se vydali:

- účast na **knihovnických konferencích** všeho druhu,
- příprava rozmanitých **propagačních akcí**, které slouží jednak k nalákání nových posluchačů a také ke zprostředkování public relations mezi komunitou stávajících milovníků mluveného slova a vydavateli audioknih.

Do velkého světa byznysu jsme vtrhli vcelku velkolepě – pořádáním **křestu audioknihy Vražda Rogera Ackroyda** od Agathy Christie z produkce vydavatelství Tympanum, což prověřilo – podle následných referencí úspěšně – naši schopnost vypořádat se s organizací akce veřejného formátu.

Stranou našeho zájmu nezůstávají ani **zrakově postižení** – před Vánoci jsme pomohli obdarovat hudební oddělení knihoven, která se zaměřují na služby takto hendikepovaným lidem – studenti DAMU nahráli opět ve spolupráci s Tympanem povídkové audioknihy a my jsme vytvořili seznamy, kam se mají dané nahrávky zaslat. Jednalo se o 36 knihoven a snad tento dáreček pomohl dobré věci a třeba rozjasnil sváteční chvíle některým z hendikepovaných.

Jsme si vědomi toho, že základem úspěchu **propagace** jakéhokoli produktu je správně mířená publicita. Nelenili jsme a v současné době nás můžete najít na Facebooku, Twitteru, v informačním časopise *Inflow* a do dalších médií se chystáme brzy expandovat.

Vize do budoucna

Jaké máme v nejbližší době plány? Čeká nás účast na několika odborných konferencích, kde chceme představit ideu našeho projektu, nezříkáme se dalších propagačních akcí a aktuálně chceme začít s **vytvářením vlastních audioknih** – nahráváním děl, u nichž již vypršela autorská práva, a bude tedy možné vystavit je na našem webu volně ke stažení. Potenciál vidíme především v tvorbě audiopoutávek a audioreklam. Těšíme se i na realizaci *Erotického koutku* (pracovní název), kde bychom rádi posluchačům představili antologii klasických děl erotické literatury. Samozřejmě je pokračující aktualizace portálu *Audioknihy.net*.

Portál Audioknihy.net

Chcete, aby vám někdo četl? Teď hned? Přispěchejte na Audioknihy.net, audioknih celý svět!

Unikátní počin našeho projektu můžete najít na adrese **www.audioknihy.net**. Jedná se o komplexní web zabývající se veškerým děním kolem světa audioknih. Důležitou součástí je budovaný **rozcestník** všech vydavatelství audioknih v České republice spolu s jejich veškerou audioknižní produkcí. Ta bude doplněna také identifikačními údaji, přebaly i anotacemi.

Koncepce webu je dílem šikovného člena týmu, veškeré problémy je tedy možné ihned operativně řešit, což je jistě obrovským přínosem. Při tvorbě byl kladen důraz na intuitivnost a použitelnost. K základní orientaci slouží vertikální menu s možností volby z osmi sekcí. Najdete zde již zmiňovaný **Rozcestník**, **Fotogalerii** s obrazovou dokumentací z akcí, část **Stahujte**, kde se brzy objeví volné audioknihy z naší dílny, ale již dnes zde naleznete logo a znělku projektu. Uživatelé mají možnost přispívat svými komentáři ve **Fóru**, přehlednost zvyšuje **Archiv**. Sekce **O audioknihách** provede člověka neznalého problematiky základními pojmy z dané oblasti, ale může překva-

pít a rozšířit obzory i stávajícího posluchače. Konečně zbývá oddíl **Kontakt** pro volbu, jak se s námi několika způsoby spojit.

Levé menu nabízí možnost přihlášení se ke vstupu do **Fóra** a přidávání komentářů, nechybí ani jednoduché rozhraní k prohledávání portálu. Největší část úvodní strany ale obsazují aktuality z audioknižního světa, upozornění na budoucí akce, zhodnocení aktivit již uskutečněných, nápady na zajímavé články či nákupy „dárku do ouška“ za skvělé ceny.

Velmi podstatná je pro nás spolupráce s našimi **partnery**. Můžete mezi nimi najít jak některá vydavatelství, tak spřízněné projekty našich starších spolužáků či další aktivity na podporu mluveného slova. Uvítali bychom, kdyby tu do budoucna přibýly i konkrétní knihovny.

Nesmím opomenout partnera největšího – garanta našeho projektu Karla Černoška, který má za zády (a my tím pádem také) pražské vydavatelství **Tympanum**.

Co všechno tedy náš projekt zainteresovaným osobám přináší?

Široké veřejnosti:

- ▶ online prostor s utříděnými a komplexními informacemi z oblasti audioknih,
- ▶ možnost účasti na kulturních akcích, které budou pořádány realizátory projektu,
- ▶ poslech audioknih zprostředkovaných či vytvořených realizátory projektu.

Odborná veřejnost může díky projektu získat:

- ▶ zmapování pole působnosti a objevení nových skupin lidí se zájmem o audioknihy,
- ▶ vytvoření komunity nových posluchačů,
- ▶ upevnění zájmu o audioknihy u stávajících posluchačů,
- ▶ zvýšení povědomí a zájmu o audioknihy jako způsobu přístupu k literatuře.

CO DODAT ZÁVĚREM?

Pokud máme zhodnotit čtyři měsíce působení projektu, není to lehké. Počáteční nadšení a bezmezný optimismus s prvními přicházejícími komplikacemi trochu uvadl, nicméně stále nás žene kupředu týmový duch a hlavně pocit smysluplné práce. Podařilo se nám úspěšně spustit již zmínovaný portál, jeho návštěvnost stoupá, „vražedný křest“ se setkal s kladnými ohlasy, nápadů máme nejméně na rok dopředu... Co více si přát?

Tedy, o něčem bychom věděli – každému oušku přejeme tu správnou, na míru ušitou dávkou mluveného slova denně aneb **Každému posluchači jeho audioknihy!** Chápejte, nemusíte být vázáni na slova z vašeho okolí – s audioknihou si výběr určujete sami.

Pokud vás svět audioknih zlákal, směle navštivte náš portál a zjistěte víc. A pak sdílejte, sdílejte, sdílejte.

ODKAZY:

- 1 PAVLOVSKÝ, Petr. Audiokniha – nové médium? A2 [online]. 2009, č. 5 [cit. 2009-04-30]. Dostupný z [www: <http://www.advojka.cz/archiv/2009/5/audiokniha-nove-medium>](http://www.advojka.cz/archiv/2009/5/audiokniha-nove-medium). ISSN 1803-663.
- 2 Městská knihovna Frýdek-Místek: Audioknihy – Aktuální téma [online]. [2001], 20.10.2008 [cit. 2009-06-03]. Dostupný z [www: <http://www.mkmistek.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=77>](http://www.mkmistek.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=77).
- 3 SOŠKOVÁ, Andrea. Audiobooks aneb Knížky do ucha. Týdeník Rozhlas [online]. 2008, 38 [cit. 2009-06-03]. Dostupný z [www: <http://www.radioservis-as.cz/archiv08/36_08/36_tema.htm>](http://www.radioservis-as.cz/archiv08/36_08/36_tema.htm).
- 4 Tamtéž
- 5 PAVLOVSKÝ, Petr. Audiokniha – nové médium? A2 [online]. 2009, č. 5 [cit. 2009-04-30]. Dostupný z [www: <http://www.advojka.cz/archiv/2009/5/audiokniha-nove-medium>](http://www.advojka.cz/archiv/2009/5/audiokniha-nove-medium). ISSN 1803-663.
- 6 PENNAC, Daniel. *Jako román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 2004. 117 s. ISBN 80-204-1140-2.

LITERATURA:

- APA – Audio Publisher Association: About APA [online]. c2007 [cit. 2009-05-31]. Dostupný z [www: <http://www.audiopub.org/about.asp>](http://www.audiopub.org/about.asp).
- Audioknihy.net [online]. 2009 [cit. 2010-01-12]. Dostupný z [www: <http://audioknihy.net/>](http://audioknihy.net/).

- Booksalley.com: Evolution of audiobook and media players [online]. [2006] [cit. 2009-05-31]. Dostupný z [www: <http://booksalley.com/bAMain/bAlleyT02_Museum.php>](http://booksalley.com/bAMain/bAlleyT02_Museum.php).
- Cassette Recorders [online]. c1999-2005 [cit. 2009-05-30]. Dostupný z [www: <http://audiotools.com/cass.html>](http://audiotools.com/cass.html).
- LibriVox [online]. [2005] [cit. 2009-06-02]. Dostupný z [www: <http://librivox.org/>](http://librivox.org/).
- Městská knihovna Frýdek-Místek: Audioknihy – Aktuální téma [online]. [2001], 20.10.2008 [cit. 2009-06-03]. Dostupný z [www: <http://www.mkmistek.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=77>](http://www.mkmistek.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=77).
- NÝVLT, Václav. *Technet.cz: Kompaktní disk slaví narozeniny, v přehrávačích se točí již 25 let* [online]. 1999-2009, 17.10.2007 [cit. 2009-04-30]. Dostupný z [www: <http://technet.idnes.cz/tec_technika.asp?c=A070816_222936_tec_denik_NYV>](http://technet.idnes.cz/tec_technika.asp?c=A070816_222936_tec_denik_NYV).
- PAVLOVSKÝ, Petr. Audiokniha – nové médium? A2 [online]. 2009, č. 5 [cit. 2009-04-30]. Dostupný z [www: <http://www.advojka.cz/archiv/2009/5/audiokniha-nove-medium>](http://www.advojka.cz/archiv/2009/5/audiokniha-nove-medium). ISSN 1803-663.
- PENNAC, Daniel. *Jako román*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 2004. 117 s. ISBN 80-204-1140-2.
- Playaway: Pre-loaded Digital Audio, Audiobooks [online]. 2009 [cit. 2009-03-07]. Dostupný z [www: <http://www.playawaydigital.com/>](http://www.playawaydigital.com/).
- ŠTRÁFELDOVÁ, Milena. *Český rozhlas: Audioknihy v Česku se neprosazují lehce* [online]. c1996-2009, 05-12-2008 [cit. 2009-05-30]. Dostupný z [www: <http://www.radio.cz/cz/clanek/111012>](http://www.radio.cz/cz/clanek/111012).

ROZHOVOR

s PhDr. DANOU KALINOVOU – ředitelkou společnosti Svět knihy, s. r. o.

MÁME POLSKO PŘEČTENÉ?

Za takto sugestivně položenou otázkou se skrývá čestný host 16. mezinárodního knižního veletrhu a literárního festivalu Svět knihy Praha 2010, který proběhne od 13. do 16. května na pražském Výstavišti v Holešovicích. I když se podrobný program (*rozhovor v polovině března – pozn. red.*) ještě doladuje, jeho stěžejní body byly připraveny s velkým předstihem...



■ **Jako třeba čestný host – Polsko. Když jste vloni představila záměry letošního ročníku (Čtenář. 2009, roč. 61, č. 3, s. 90–91), řekla jste, že jsou polští kolegové organizačně velmi schopní, proto se těšíte na program, který připraví. Splnili vaše očekávání?**

☑ Ano, opravdu nás neklamali. Když jsme obdrželi program připravený v rámci jejich čestné účasti, věděli jsme okamžitě, že je obsahově i koncepčně velmi zajímavý, nabídne návštěvníkům veletrhu to, co je aktuální a kvalitní na polské literární scéně, přivítá špičkové spisovatele, zaujme české čtenáře. Součástí programu Polska budou setkání se spisovateli, autogramiády, diskuse, výstavy, pořady a dílny pro děti, zajímavé akce pořádané i mimo výstaviště. V rámci polské ústřední knižní expozice budou vystavovat klíčová polská nakladatelství. Spolupořadatelé polské účasti jsou Polský institut v Praze a Institut knihy v Krakově. Účast

je zaštitěna ministrem kultury Polské republiky, který se osobně zúčastní slavnostního zahájení veletrhu.

■ **Představit tak velkou a žánrově bohatou literaturu, jako je ta polská, není jednoduché. Na které polské autory se mohou návštěvníci veletrhu těšit?**

☑ Především na nositelku Nobelovy ceny za literaturu Wisławu Szymborskou, vynikající světoznámou mladou autorku Dorotu Masłowskou, českým čtenářům již dobře známé Olgu Tokarczuk, Andrzeje Sapkowského a Andrzeje Pilipiuka, spisovatele a scenáristu Wojciecha Kuczoka, autora detektivních příběhů Marka Krajewského, nekonvenčního autora Michała Witkowského a další spisovatele píšící beletrii, knihy pro děti, esejisty a publicisty, výtvarné umělce i herce.

■ **Jaké formy prezentace polské literatury a jejich autorů můžeme očekávat? Zúčastní**

se polští vystavovatelé i odborných částí veletrhu?

☒ Polský program zahrnuje i diskuse o vážnějších společensko-kulturních tématech, například s ředitelem polské televize TVP o kultuře v elektronických médiích, o problematice esejistiky s šéfredaktorem deníku *Rzeczpospolita* Pawłem Lisickim a publicistou Bronisławem Wildsteinem. V rámci programu bude diskutována historická pozice Polska mezi Východem a Západem, jeho postkomunistický vývoj a situace v současné polské společnosti.

☐ Hlavním tématem letošního knižního veletrhu a literárního festivalu je *Literatura a sblížení kultur a Rosteme s knihou*. Můžete představit alespoň některé pořady a akce určené jak odborné, tak i laické veřejnosti?

☒ Volba tématu *Literatura a sblížení kultur* byla inspirována vyhlášením UNESCO, že rok 2010 je mezinárodním rokem sblížení kultur. Domníváme se, že právě literatura je jedním z nejnosnějších prostředků pro sblížení kultur, pro přenos rozdílných zkušeností a prožitků, pro sdělování pocitů či vysvětlení životních postojů. Opět se v kruhu vracíme již k dřívějším diskusím zdůrazňujícím význam literárního překladu, který hraje v zájmu sblížení kultur klíčovou roli. Do tohoto tématu zapadá letošní mezinárodní skladba vystavujících nakladatelů a účastníků se literárních osobností, jež sestává z hostů z Evropy, USA, Blízkého a Předního východu i z Asie. Pořady představující kulturu národnostních menšin či romskou mezinárodní literaturu jsou připravovány ve spolupráci s Domem národnostních menšin v ČR, Muzeem romské kultury v Brně, Katedrou romistiky UK. V rámci tématu vystoupí čeští a zahraniční spisovatelé, kteří se k této otázce vyjádří formou besed a odborných debat.

Programy na podporu vztahu dětí a mládeže k četbě se u nás dosud nesetkávají s významnější pozorností státních institucí. Již druhým rokem kampaň *Rosteme s knihou* v produkci naší společnosti nezískala žádnou finanční podporu ze strany státu. Přesto jsme přesvědčeni o jejím společensky významném dosahu a rozhodli jsme se využít mediální potenci veletrhu Svět knihy k její propagaci a zároveň prezentaci knih pro děti a mládež. Na veletrhu bude uspořádáno v rámci tohoto tématu mnoho pořadů pro děti a mládež sestávajících

z soutěží, dílen, setkání s oblíbenými spisovatelé. Připravujeme pro mladé čtenáře programový prostor – pavilon Svět knihy dětem, v němž se kromě zajímavých pořadů mohou ve speciálně připravené knihovně seznámit s aktuální mezinárodní knižní produkcí určenou právě jim. Podařilo se nám také získat z italské Bologne výstavu knih oceněných prestižní mezinárodní cenou Ragazzi od roku 2000 a ze Švédska knihy oceněné Cenou Astrid Lindgrenové.

☐ Z odborných pořadů asi největší pozornost upoutá panelová diskuse týkající se zpřístupňování knih na internetu společností Google. Už víte, kdo se jí zúčastní a kdy a kde proběhne?

☒ Aktuálně probíhá příprava konference včetně oslovování účastníků diskusního panelu a jeho moderátorů. Jsem velmi ráda, že Google uspořádá toto setkání právě na veletrhu, neboť to považuji za důležitý i nezbytný počin v době, kdy aktivity Googlu vyvolaly nejen u nás, ale i v zahraničí rozdílné a často spíše negativní reakce. Přestavitelé Googlu v ČR mají zájem o otevřené setkání se zástupci českého knižního oboru, o osvětlení svých postupů i získání názorů ze strany nakladatelů, které nejsou zdaleka shodné. Osobně se domnívám, že přichází doba, kdy je třeba připravit se na nové technologie, jež mohou ve velmi krátkém čase ovlivnit knižní produkci a její tržní prostor. Konference se pod názvem *Internet a knihy* koná ve čtvrtek 13. 5. v době od 14.00 do 16.00 hodin ve Velkém sále.

☐ První den knižního veletrhu bývá určen odborné veřejnosti. Co mohou například knihovníci, kromě relativně klidnější prohlídky stánků a možnosti obchodních jednání s nakladateli, od prvního dne očekávat?

☒ První den veletrhu by měl skutečně nabídnout klidnější atmosféru pro účely jednání. Od počátku roku nabízíme našim odborným návštěvníkům výhodnou předregistraci i možnost využití prostoru Obchodního centra pro setkání s obchodními partnery. Na tento den je kromě dopoledního slavnostního zahájení veletrhu a otevření polské ústřední expozice připravena výše zmíněná konference Googlu, proběhne rovněž slavnostní vyhlášení nejprodávanějších knih v rámci distribuční sítě PEMIC, vyhlášení letošního laureáta Ortenovy ceny či set-

kání s delegací čínských nakladatelů pod názvem *China Forum*. Celý program veletrhu by měl být vyvěšen od počátku dubna na stránkách www.svetknihy.cz.

☐ Nedá mi, abych se nezeptala, co je rozhodující při volbě čestného hosta příštího knižního veletrhu? Touto otázkou samozřejmě mířím k tomu, abych se dozvěděla, kdo se představí na 17. ročníku Světa knihy 2011...

☒ O čestnou účast v roce 2011 požádala Saudská Arábie, jež se účastnila veletrhu poprvé v loňském roce. V její účasti vidím logické pokračování tématu *Literatura a sblížení kultur*, které dokazuje, že prostřednictvím četby poznáváme svět. A to je i krédem tradičního programu čestných hostů na veletrhu Svět knihy Praha.

Za odpovědi děkuje **OLGA VAŠKOVÁ**

Zajímavé postřehy ze sedmého ročníku konference *Knihy ve 21. století*

Letošní konference *Knihy ve 21. století* se uskutečnila ve dnech **3. a 4. února** netradičně v prostorách Minoritského kláštera v Opavě. Jejím pořadatelem byl Ústav bohemistiky a knihovnictví Filozoficko-přírodovědecké fakulty Slezské univerzity v Opavě ve spolupráci s Regionálním výběrem Moravskoslezského a Olomouckého kraje SKIP 10. Setkání neslo tentokrát podnázev *Knihovna jako instituce a vztahová síť budoucnosti*. Internet a řada jeho nástrojů (Facebook, Twitter ad.) poskytují knihovnám nové možnosti komunikace s uživateli a netradiční (levnou) možnost propagace. Například Mediátka Francouzského institutu v Praze zpřístupnila novou službu digitálních výpůjček *Bibliomédias*. Virtuální mediátka nabízí přístup k více než 300 000 hudebních záznamů, audioknih, filmů a partitur, a reaguje tak na ústup kompaktních disků.

Samotná digitalizace a elektronické knihy ukazují, že obsah je dnes k nalezení všude, mění se nakladatelská politika. Nakladatelé budou minimálně rovnocenně vydávat tištěné knihy s elektronickými, klasická podoba vznikne mnohdy až na základě požadavku čtenáře, který může využít technologie *print on demand* (tisk na požádání) nebo její aplikaci *Selfpublishing* (samovydavatelé), jak v úvodním příspěvku zdůraznil PhDr. Jaroslav Císař (šéfredaktor časopisu *Grand Biblio*). Hovořil o problema-

tice kin, která si budou muset zakoupit drahé technologie, protože filmový průmysl má našlápnuto k digitální revoluci (filmy v 3D kvalitě). Chce být dokonalejší, přinést oku nové zážitky. Výrobci předpovídají konec klasického filmu a rozmach digitálního kina podobně, jako když před lety nastal boom digitálních fotoaparátů. Současných přibližně šest krabic materiálu na jeden film by mělo nahradit posílání digitálních dat přímo po síti. Distributor třeba v Hollywoodu by data nového hotového filmu zpřístupnil všem kinům podle jejich přání. Všem naráz v reálném čase. Příspěvek J. Císaře byl velmi zajímavý a provokující, zamýšlel se nad možnými scénáři budoucnosti knihoven. Jeho odkaz knihovnám zněl: *otevřete oči a reagujte na okolní svět strategiemi, mějte jasné vize, kterým směrem se ubírat, aby tady knihovny byly další stovky let*. Předpověděl, že styl práce knihovny se za deset až dvacet let jistě změní. Knihovny jako instituce se o svoji existenci v budoucnosti obávat nemusejí. Jen se podle jeho názoru zvýrazní jejich role informačního centra, „rozcestníku“ a „směrníku“, kde hledat potřebnou literaturu a typy informačních zdrojů.

Předneseno bylo celkem dvaadvacet referátů. V příspěvku *Mluvené slovo – dědictví minulosti, médium budoucnosti: možnosti pro knihovny* představila Bc. Barbora Buchtová (KISK FF

MU v Brně) studentský projekt, který má za cíl propagovat audioknihy. Jeho realizátoři vytvářejí webový portál *Audioknihy.net* obsahující rozcestník všech českých vydavatelství a anotovaný seznam všech audioknih vydaných na území ČR. Zároveň se snaží o popularizaci knih i dalšími způsoby – pořádáním propagačních a kulturních akcí a nahráváním vlastních audioknih. (Pozn. red.: Více o projektu viz téma tohoto čísla Čtenáře)

Při vystoupení nazvaném *Druhý život knihovny* prezentovala PhDr. Halina Molinová (Regionální knihovna Karviná) virtuální knihovnu v prostředí Second Life, kde si knihovna dala za cíl oslovit co největší počet návštěvníků, seznámit je s produkty a službami, které nabízí a poskytuje, formou hry a zábavy dovést návštěvníky knihovny k jiným cenným zdrojům informací a poznání, a tím zvýšit návštěvnost skutečné knihovny.

Mgr. Rostislav Krušinský (Vědecká knihovna v Olomouci) přednesl příspěvek *EOD – starý tisk jako elektronická kniha na objednávku*. Uvedl, že evropské knihovny vlastní miliony knih vydaných mezi lety 1500 a 1900. Vzhledem k jejich stáří a hodnotě jsou často dostupné jen uživateli fyzicky přítomným v dané knihovně. Se službou EOD budou tyto skryté poklady zpřístupněny komukoli a kdekoli. Uživateli budou moci knihy objednat prostřednictvím katalogů knihoven; knihovny pak požadovanou knihu digitalizují a pošlou ji uživateli pomocí služby EOD. Takto digitalizované knihy budou zároveň včleněny do digitálních knihoven zúčastněných institucí, a tak zpřístupňovány na internetu.

Mgr. Ingrid Tornáryová (Žilinská univerzita v Žiline) se prostřednictvím prezentace *Knižnice jako uzol sociálních sítí* zamýšlela nad úlohou knihoven v sociálních sítích v podmínkách slovenského internetu. Virtuální sociální sítě posouvají princip komunit do nové roviny. Vzniká tak i potřeba adaptace knihoven na nové podmínky v zájmu uspokojení informačních požadavků vybraných skupin – teenagerů.

Mgr. Peter Steranka (Žilinská univerzita v Žiline) přednesl příspěvek *Počítačom podporovaná kolaborácia knižníc*. Zamýšlel se nad problematikou počítačové podporované spolupráce knihoven. Nastolil otázku přístupnosti

a unifikace elektronických systémů pro uživatele a zkoumal potenciál elektronické kooperace a maximalizace výhod pro knihovny a jejich pracovníky.

PhDr. Lucie Smékalová, Ph.D., (Univerzita Palackého v Olomouci) hovořila v referátu *Komunitní knihovna: přání a vize* o veřejné knihovně jako o sociální instituci. Ukázala na andragogický rozměr komunitní knihovny. Zaměřila se na její význam a možnosti, které lze uskutečnit prostřednictvím tzv. komunitního vzdělávání jako vize komunitní knihovny.

Ing. Lea Prchalová (MSVK Ostrava) představila tématem *Vliv proměn Moravskoslezského kraje na služby krajské knihovny* projekt ochrany regionálního dědictví, který zahrnuje především digitalizaci vybraných dokumentů. Při výběru publikací pro Digitální knihovnu Moravskoslezského kraje, který probíhá ve spolupráci paměťových institucí (např. Archivu města Ostravy, Ostravského muzea, Slezského zemského muzea v Opavě a Muzea Těšínska), je kladen důraz kromě obsahového hlediska a fyzického stavu dokumentů také na četnost jejich výpůjček.

S příspěvkem *Symbióza knihoven pro zrakově postižené s internetem* vystoupil Mgr. Jiří Stodola (Masarykova univerzita v Brně). Hovořil o vztahu internetu a knihoven určených zrakově postiženým čtenářům.

Mgr. Lubomír Novotný a Radka Vítková z Vědecké knihovny v Olomouci přednášeli o projektu *Digimon – Digitalizace a mikrofilmování moravských novin* a o rozpadu dřevitého papíru a jiných degradačních faktorech, které nutí knihovny s konzervačním fondem využívat nejrůznější projekty digitalizace. Jádrem projektu je konverze vybraných novinových titulů na mikrofilm, případně do digitální podoby. Do mikrofilmové podoby bude převedeno cca 600 000 stran, digitalizováno by mělo být 50 000 stran. K reformátování byla určena periodika nejen podle hlediska jejich poškození, nýbrž i z důvodů zohledňujících ranou obrozovací fázi na Moravě, případně moravské národnostní rozpory během 60.–70. let 19. století. Celý projekt Digimon by měl finišovat v dubnu roku 2011 a reformátovací pracoviště by mělo dále pokračovat v ochranném mikrofilmování a výběrové digitalizaci tak, aby byl

zachráněn celý ohrožený novinový fond Vědecké knihovny v Olomouci, a aby se zvýšil badatelský komfort pro čtenáře.

Tyto a další zajímavé příspěvky v plném textu najdete ve sborníku, který letos vyjde nejen elektronicky, ale také v tištěné podobě. Sborníky ze všech ročníků konference naleznete na webových stránkách <http://www.fpf.slu.cz>

/ustavy/ustav-bohemistiky-a-knihovnictvi/soubory/publikace/sborniky-z-konference-kniha-v-21.-stoleti.

Účastníci se shodli, že příští rok se konference zaměří na téma **knihy a její proměna, kniha jako umělecký artefakt** apod. Těšíme se na únorové setkání v roce 2011.

LIBUŠE FOBEROVÁ > libuse.foberova@centrum.cz

KNIHOVNÁM V MALÝCH OBCÍCH

DANIELA WIMMEROVÁ > Wimmerova.D@seznam.cz

Následujícím příspěvkem si dovoluujeme zahájit existenci nové rubriky, která bude mít ve Čtenáři své pravidelné místo. Rádi bychom její prostor věnovali „venkovským knihovnám“, a to z několika úhlů pohledu. Nabídneme vám příspěvky, inspiraci, metodické materiály, aktuální informace i „žhavé“ problémy, které se knihoven v působnosti českého venkova týkají.

Záštitu nad touto rubrikou přijala Daniela Wimmerová, která se tématu dlouhodobě věnuje a stala se garantem činnosti podsekcce zaměřené na venkovské knihovny v rámci Sekce veřejných knihoven SKIP.

Uvítáme i vaši spolupráci při tvorbě a naplňování tohoto nově vzniklého „okénka“, s náměty, tipy či nápady se můžete obracet na redakční mail ctenar@svkkl.cz.

SPOLEK PRO OBNOVU VENKOVA A SKIP – DESET SPOLEČNÝCH LET

Veřejné knihovny mají v naší zemi dlouholetou tradici. V současné době existuje téměř 6000 obecních knihoven. Většinou se jedná o „venkovské knihovny“ s neprofesionálním knihovníkem.

Téměř 90 % našeho území zabírá venkov. Jak vypadá život v určité obci, závisí vždy na jejích obyvatelích. Najdeme tam mnoho obětavých lidí a nadšenců, kteří rádi a ochotně udělají něco pro své spoluobčany. Často jde o velmi skromné lidi, kteří svůj domov milují a neváhají se o svou lásku podělit s ostatními. Do této kategorie patří také většina **venkovských knihovníků**.

Knihovny prošly v uplynulých letech zásadní změnou. Mění se požadavky uživatelů na obsah jejich činnosti a výrazně se proměnil i způsob knihovnické práce vůbec. Také venkovské knihovny se z pouhých půjčoven knih postupně stávají „informačními a komunitními centry obcí“. Změny neprobíhají ve všech regionech stejně, jedná se

„o běh na dlouhou trať“ a hodně při tom záleží na konkrétní situaci v daném místě. V tomto procesu výrazně pomohla internetizace (bylo zde využito grantových programů MK, MMR a krajských grantů), vybavení knihoven počítačovou technikou a také zkvalitnění úpravy interiéru knihoven. Někdy přispělo přestěhování do nových prostor, jindy modernizace vybavení. Mnohé knihovny prošly rekonstrukcí a výstavba nových knihoven už dávno nepatří do „oblasti sci-fi“. Jako pozitivní se v mnoha místech projevilo sloučení knihovny s informačním centrem obce a rozšíření provozní doby. Velmi mnohy záleží na vedení a pomoci profesionálních knihoven v rámci výkonu „regionálních funkcí“. Tam, kde je spolupráce mezi knihovnami v regionu dlouhodobě dobrá, jsou i výsledky vynikající. Pomoc venkovským knihovnám však musí probíhat na bázi rovnocenného partnerství, a ne na úrovni „příjela kontrola z města“. Příkladem může být činnost

knihoven v okrese Vsetín. Tam, kde profesionálové pomáhají „amatérům“ z kvalitovat práci pomocí nových technologií a konkrétních osvědčených příkladů, tam se většinou najdou i knihovny, které mají šanci uspět v soutěži Knihovna roku.

Rozvoj života na venkově, obnova jeho duchovního života, kultivace pohraničí, stírání rozdílů v životě obyvatel vesnice a města – to je jen několik témat, na která se ve svém působení zaměřuje **Spolek pro obnovu venkova (SPOV)**.

Před deseti lety byla navázána spolupráce mezi Spolkem pro obnovu venkova a Svazem knihovníků a informačních pracovníků ČR. Významným počinem bylo zařazení hodnocení knihoven do soutěže **Vesnice roku**. Dnes už je zcela samozřejmé, že jedním z hodnotících kritérií je také to, jaká je úroveň veřejné knihovny v soutěžící obci. Mnohdy teprve při této příležitosti zřizovatel (šamospráva) zjišťuje, jak důležitý je pro obyvatele kulturní, informační i vzdělávací potenciál tohoto zařízení. Pokud knihovna funguje dobře, berou to „místní“ jako samozřejmost.

Soutěž **Knihovna roku** je mezi odbornou veřejností dostatečně populární a soutěžní podmínky jsou známy. Na krajské úrovni bývají knihovny hodnoceny v rámci soutěže Vesnice roku. Některé kraje při slavnostním vyhlášení výsledků krajského kola oceňují i vítěznou knihovnu. Na celostátní úrovni je pak výběr a ohodnocení nejlepší knihovny výlučně profesionální záležitostí knihovníků. Do této části soutěže většinou postupují nejlepší knihovny z krajského kola Vesnice roku, ale mohou být navrženy i další knihovny, jejichž výsledky odpovídají soutěžním podmínkám. Za 10 let postoupilo do ústředního kola soutěže Knihovna roku celkem 104 knihoven, které byly většinou nominovány z krajského kola soutěže Vesnice roku.

Jak bylo zmíněno, již deset let jsou knihovnicki plnohodnotnými členy hodnotitelských komisí soutěže Vesnice roku na krajské i celostátní úrovni. Informace o činnosti knihovny jsou nedílnou součástí prezentace obce. V rámci hodnocení komise vždy navštívuje i knihovnu v dané lokalitě. Samotní knihovníci si její návštěvu velmi považují a vnímají to jako ocenění své práce. Starostové „komisaři“ tak mají možnost porovnat „svou“ knihovnu s tou v soutěžící obci a často to pro ně bývá inspirativní poznání. V soutěžních materiálech obcí se informace o knihovnách objevují stále častěji. Díky oběma soutěžím se velmi zvýšila prestiž knihovnické práce.

Na obě soutěže bezprostředně navazuje akce **Co venkovské knihovny umějí a mohou**. Jedná se o každoroční setkávání knihovníků venkovských knihoven. Výměna zkušeností těchto knihovníků je za finanční podpory MK ČR organizována Sekcí veřejných knihoven SKIP a příslušnou vítěznou Knihovnou roku. Letos bude toto setkání uspořádáno v Pavlovicích u Přerova (Knihovna roku 2008) a odborný program bude zaměřen na desetiletou spolupráci SKIP a SPOV.

Účast v hodnotitelské komisi berou knihovnicki jako prestižní záležitost. Nejen to, že mohou ostatní členy komise seznámit s možnostmi činnosti knihovny v obci, ale sami si také daleko více uvědomují skutečnost, jak je život na venkově propojen. Vzájemná spolupráce a prolínání činností jednotlivých zájmových skupin mohou při dobré koordinaci najít své zázemí právě v knihovně. Knihovna může poskytnout prostory pro mnohé aktivity a také může shromažďovat dokumentaci (plakáty, CD, videokazety) z jednotlivých akcí.

Jak už bylo mnohokrát řečeno: **Dobře fungující knihovna se vyplatí!**

Členové hodnotitelských komisí v krajském kole soutěže Vesnice roku odpovídali v nedávné anketě vytvořené autorkou tohoto článku na tři otázky. Se souhlasem autorky i jednotlivých respondentů vám odpoví, které mohou být v mnohém zajímavé a inspirativní, ve Čtenáři průběžně zprostředkujeme v následujícím pořadí. Za celostátní komisi uzavřeme náš mini-seriál odpověďmi Mgr. Mileny Kodýmové.

- Střední Čechy a Praha – Jiřina Soukupová (Knihovna Jana Drdy Příbram)
- Jihočeský kraj – Jiřina Kostková (MěK Kaplice)
- Plzeňský kraj – Marie Halířová (MěK Klatovy)
- Karlovarský kraj – Mgr. Marie Mudrová (MěK v Chebu)

- Ústecký kraj – Mgr. Ladislav Zoubek (MěK Děčín)
- Liberecký kraj – Jaroslava Starcová (KVK v Libereci)
- Královéhradecký kraj – Mgr. Věra Škraňková (MěK Náchod)

- Pardubický kraj – PhDr. Jana Kalousková (MěK Ústí na Orlici)
- Kraj Vysočina – Anděla Tomanová (Knihovna Josefa Čapka v Želivě)
- Jihomoravský kraj – Věra Štěpánová (MěK Kuřim)
- Olomoucký kraj – RNDr. Lenka Prucková (Knihovna města Olomouce)

- Zlínský kraj – Eva Peprníčková (KK Františka Bartoše, Zlín)
- Moravskoslezský kraj – Bc. Marie Šedá (Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě)
- Celostátní komise – Mgr. Milena Kodýmová (Pravdova knihovna Jarošov nad Nežárkou)

Anketa hodnotících komisařů v krajském kole soutěže Vesnice roku



Jméno: JIŘINA SOUKUPOVÁ
Profese: knihovnice – vedoucí oddělení regionálních služeb
Knihovna: Knihovna Jana Drdy Příbram
Kraj: Středočeský

Jak dlouho působím ve funkci komisaře: od roku 2009

1. Můj vztah k venkovu...

Venkov mám ráda, v osobním životě jezdím na venkov za rekreací. Pracovně mě provází téměř celý život, protože jsem v knihovně začínala v roce 1972 v metodickém oddělení. A obloukem (s několika přestávkami) můj profesní život – předpokládám – ukončím v oddělení regionálních služeb.

2. Jak má (podle mého názoru a zkušeností) vypadat „správná venkovská knihovna“ – co tam nesmí chybět?

Z praxe je zcela jednoznačné, že povědomí o knihovně v určitém místě ovlivňuje osobnost knihovníka a samozřejmě pozitivní vztah provozovatele ke knihovnické činnosti. Pokud se obojí sejde, bývá to radost. Knihovna se stává centrem setkávání obyvatel obce (třebaže převažují ženy) a nejen půjčovním místem, a to bych si přála. Otázkou je „o jak velké obci hovořím?“ Ve Středočeském kraji je obec s počtem obyvatel vyšším než 500 poměrně „velká“, ale těch malých obcí je tu hodně. A to může být problém. Život dnešních obyvatel obce a možnost jak využít volný čas je tak rozmanitá, že knihovny mají velkou konkurenci. „Správná venkovská knihovna“ v této konkurenci obstojí – ale je to dřina!

3. Mé zkušenosti se soutěží Vesnice roku – co se mi líbí, co mne inspiruje a co mi naopak vadí či dokonce chybí?

- Při prvním setkání s touto soutěží mě napadlo – jak porovnávat malé obce s velkými? To vidím jako „kámen úrazu“.
- Také vidím problém s definicí „obec venkovského charakteru“, to ale asi nelze jednoznačně definovat.
- U knihoven vidím problém v přílišné skromnosti, nízké úrovni prezentace a sebeprosazení (ano, je to těžké).
- Jak spravedlivě hodnotit, když jedna knihovna má dokonce knihovníka v pracovním poměru na celý jeden úvazek a v další obci chodí do knihovny knihovník až po zaměstnání?
- Pokud byla knihovna aktivní, moderně vybavená (vždyť je 21. století), tak rázem zaujala celou komisi – měla totiž co nabídnout.



Jméno: JIŘINA KOSTKOVÁ
Profese (funkce): vedoucí knihovny
Knihovna: Městská knihovna Kaplice
Kraj: Jihočeský

Jak dlouho působím ve funkci komisaře: 7 let (od roku 2002)

1. Můj vztah k venkovu...

Narodila jsem se na venkově a prožila jsem tam dětství. Po střední škole jsem se přestěhovala do malého města, ale i nadále jsem pravidelně trávila víkendy u své babičky, která tam bydlela nadále – po celý svůj život. Venkovský život je mi blízký.

2. Jak má (podle mého názoru a mých zkušeností) vypadat „správná venkovská knihovna“ – co tam nesmí chybět?

Mělo by to být místo, kam lidé rádi chodí pro radu i pro „duševní potravu“. V příjemném prostředí se rádi setkávají. Knihovna tvoří zázemí pro různé aktivity v obci. Je „hnacím motorem“ společenských událostí. Vždycky je to v lidech a jejich ochotě udělat něco pro druhé.

3. Mé zkušenosti se soutěží Vesnice roku – co se mi líbí, co mne inspiruje a co mi naopak vadí či dokonce chybí?

Sleduji sedm let vývoj soutěže v Jihočeském kraji. Soutěž pomáhá rozvoji venkova a je zajímavé sledovat vývoj po technické stránce – v obci a především v knihovnách. Záleží na osvěcenosti starosty a zastupitelstva, jak dovedou zúročit poznatky a ocenit práci svých spoluobčanů. Těší mne proměna knihoven a zlepšení vztahů obcí k nim.

Spolupráce je přínosem pro obě strany. Poněkud mne mrzí, že tomu není tak všude a někde je velmi těžké změny prosadit. V každém případě jsou poznatky ze soutěže velmi pozitivní a inspirující.

Foto archiv respondentů

Litvínovská knihovna se dočká nového kabátu

Městské knihovně Litvínov je již 104 let a za tu dobu se mnohokrát stěhovala po různých částech města. Z novodobé historie je důležitý rok 1998, kdy byla umístěna do budovy bývalých jeslí, které byly „horkou jehlou přešity“ na knihovnu. Do rekonstrukce se příliš financí neinvestovalo, a proto budova dlouho nevydržela velkou zátěž. Začaly se objevovat různé statické problémy, například trhliny ve stěnách a stropech, odtrhávání později přistavěných částí budovy nebo poškození střechy.

Litvínovská knihovna se snaží nabízet bohatou činnost pro občany města, ale bohužel nemá vhodné prostory, kde akce realizovat. Nemá žádnou oddělenou místnost, která by nezasažovala do půjčoven, a kde by mohly probíhat paralelní pořady pro veřejnost, a přitom nebyl narušen běžný provoz. Nejrůznější akce mohou být pořádány pouze ve středu, v odděleních pro děti a dospělé, kdy je pro veřejnost z těchto důvodů zavírací den.

Chybí tedy prostory jak pro práci s veřejností, tak pro ukládání knih. Místo v obou odděleních je maximálně využito a zastavěno regály, aby co největší množství knih bylo k dispozici čtenářům ve volném výběru. V dětském oddělení jsou naprosto nevyhovující vysoké regály, děti si v nich na knihy nedosáhnou, ale jiný řešení zkrátka není. Moderní trend vzduš-

nosti prostředí a volného prostoru pro pohyb čtenářů je ve stávajících stíněných podmínkách zřejmě ve „sféře sci-fi“.

Šest let se vedení knihovny snažilo získat prostředky na rekonstrukci a rozšíření stávající budovy. Bylo jasné, že pouze z rozpočtu města nebude možné akci financovat v celkové výši. Pokusit se zpracovat projekt a zažádat o dotaci ze Strukturálních fondů EU v programovém období 2007–2013 bylo jedinou možností, jak se ke kýženým financím přiblížit. Ve spolupráci s odborem regionálního rozvoje Městského úřadu Litvínov byl zpracován projekt na kompletní rekonstrukci a další rozšíření budovy knihovny do prostoru nevyužitě zahrady, který byl napodruhé podpořen. Dne 8. 7. 2009 byla podepsána Smlouva o poskytnutí dotace z rozpočtových prostředků Regionální rady regionu soudržnosti Severozápad ve výši bezmála 41 milionů korun na projekt Komunitní knihovna Litvínov. „Litvínov předkládá kvalitně zpracované projekty, které je možné podpořit. Nepožaduje peníze jen na rekonstrukce stávajících objektů, ale na jejich rozvoj,“ prohlásil při zahájení přestavby knihovny předseda Regionální rady Jiří Šulc.

Ve stejné době, kdy město uspělo s projektem Komunitní knihovna Litvínov, došlo v prostorách knihovny k velké havárii vody. Vyto-

peno bylo oddělení pro dospělé a všechny sklepy. Po odklizení největších škod (bylo zničeno zhruba 20 tisíc knih) bylo zprovozněno aspoň dočasně dětské oddělení. Touto situací se uspíšilo řešení problému s přestěhováním knihovny jednak kvůli aktuální havárii, a také vzhledem ke schválené dotaci a termínu zahájení stavby. Jako nejvhodnější objekt byl vybrán prostor po bývalé čínské restauraci v Penzionu pro seniory ve Vodní ulici. V tomto provizorním sídle jsou umístěny pouze knihy vydané po roce 1985, ostatní jsou uskladněny na litvínovských školách a po dobu rekonstrukce čtenářům k dispozici nebudou. V malém provizoriu musí knihovna vydržet do 31. 5. 2011, kdy je plánováno ukončení dostavby a rekonstrukce objektu.

Cíl projektu Komunitní knihovna Litvínov

Hlavním cílem je rozšířit a zrekonstruovat budovu Městské knihovny Litvínov, jejíž současný technický a dispoziční stav neumožňuje potřebný rozvoj a zkvalitnění služeb. Jeho záměrem je přispět k rozvoji lidských zdrojů v regionu s nízkou vzdělanostní strukturou obyvatelstva, a to formou systémové podpory přístupu k informacím. Budoucí knihovna bude v nových a rekonstruovaných prostorách nabízet nadstandardní služby, čímž hodlá oslovit především děti a mládež.

„*Dosavadní široké doplňkové aktivity knihovny jsou zárukou, že potenciál vzniknuvší komunitní knihovny bude využit,*“ řekl při slavnostním zahájení projektu starosta města Daniel

Volák. Knihovna má ambici stát se uživatelsky příjemným místem, kam občané různého věku a zájmů chodí za informacemi a zábavou. Významnou součástí projektu je proto i zkvalitnění zázemí pro nové technologie, například počítačová učebna a rozšířený přístup na Internet. Jde o součást podpory informační společnosti pro různé cílové skupiny.

Svou roli vidí Městská knihovna Litvínov kromě výpůjční a informační činnosti také v celoživotním vzdělávání a poskytnutí prostoru knihovny různorodým aktivitám komunity (dětské kluby, kluby maminek na mateřské dovolené, setkávání seniorů, občanská sdružení apod.). Rozšířením a zkvalitněním kulturního, vzdělávacího a volnočasového zázemí města se bude knihovna podílet na prevenci sociálně patologických jevů, zejména u dětí a mládeže.

Dalším cílem knihovny je prohloubit svou dosavadní práci s určitými specifickými skupinami obyvatel, jako jsou zdravotně postižení, děti a mládež, nezaměstnaní, senioři, a také více spolupracovat s neziskovými organizacemi regionu. I v souvislosti s rozšiřujícím se vysokým školstvím v Litvínově je knihovna velmi důležitou informační institucí.

Je to poprvé v historii knihovny, kdy bude postavena budova přímo pro ni a nebude již součástí jiných objektů nebo nevhodně umístěna. Věříme, že do knihovny v novém kabátě najde cestu mnoho návštěvníků, kteří ocení nové prostředí i služby.

MARCELA GÜTTNEROVÁ

> Guttnerova@knihovna-litvinov.cz

Vizualizace nové knihovny



ZÁKONÍK JE TAKÉ KNIHA



ZACHOVÁVÁNÍ INFORMACÍ O VÝPŮJČKÁCH ČTENÁŘŮ

Činnost knihoven je upravena zákonem č. 257/2001 Sb., knihovním zákonem v platném znění. Tento zákon definuje celou řadu činností souvisejících s provozem knihovny a některé z nich také přímo upravuje. Základní činností knihovny je poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb, spočívajících zejména ve zpřístupňování knihovních dokumentů z knihovního fondu knihovny nebo prostřednictvím meziknihovních služeb z knihovního fondu jiné knihovny, v poskytování ústních bibliografických, referenčních a faktografických informací a rešerší, ve zprostředkování informací z vnějších informačních zdrojů, zejména informací ze státní správy a samosprávy, v umožnění přístupu k informacím na internetu, ke kterým má knihovna bezplatný přístup.

Knihovna je povinna vést dokumentaci nezbytnou k zajištění řádného výkonu citovaných činností, jakož i povinností stanovených dalšími ustanoveními knihovního zákona – zejména povinností vést evidenci knihovního fondu. Základní otázkou je, jaké informace obsahuje evidence o výpůjčkách čtenářů, resp. zda taková evidence podléhá speciálnímu režimu ochrany osobních údajů. Obecně jsou osobními údaji jakékoliv informace týkající se určených nebo určitelných fyzických osob, k nimž se vztahují – tzv. subjekty údajů. Za určenou nebo určitelnou je fyzická osoba považována tehdy, jestliže ji lze přímo či nepřímo identifikovat na základě čísla, kódu nebo jednoho či více prvků, specifických pro její fyzickou, fyziologickou, psychickou, ekonomickou, kulturní nebo sociální identitu. Jméno a příjmení čtenáře, případně jemu přidělené identifikační číslo, jakož i související údaj o jeho činnosti (výpůjčky) bude do kategorie osobních údajů spadat.

Knihovní zákon se však explicitně nezabývá zpracováním osobních údajů uživatelů knihoven – čtenářů, proto je nutné vycházet ze zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů v platném znění, který se vztahuje na veškeré zpracování osobních údajů, nestanoví-li zvláštní zákony úpravu speciální. Zpracování osobních údajů čtenářů je součástí rutinního provozu knihoven. Ty jsou proto ve smyslu ustanovení zákona o ochraně osobních údajů

jejich správci. Ke zpracování osobních údajů je nutný souhlas subjektu (tedy toho, koho se osobní údaje týkají), pokud se nejedná o zpracování údajů nezbytné k plnění zákonem stanovených povinností nebo pro plnění smlouvy, jejíž stranou je subjekt údajů.

Jak již bylo uvedeno, knihovny mají právo i zákonem stanovenou povinností chránit knihovní fond a vztah mezi knihovnou a čtenářem má smluvní charakter. Při vedení evidence uživatelů knihovny proto přichází v úvahu aplikace výjimky z důvodu, že je to nezbytné pro plnění zákonných povinností ze strany správce a je-li zpracování nezbytné pro plnění smlouvy, jejíž smluvní stranou je subjekt údajů – v tomto případě čtenář. Takovou výjimku ale lze aplikovat pouze v případě, že knihovna vede evidenci jen čtenářů aktuálních výpůjček.

Při stanovení doby uchování osobních údajů o výpůjčkách je obecně potřeba vycházet ze skutečnosti, že každé poškození knihovního dokumentu je nutné zjistit bezprostředně po jeho vrácení čtenářem. Lze tedy shrnout, že doba nutná pro uchování osobních údajů o výpůjčkách je dána způsobem vedení výpůjčního protokolu.

Vzhledem k tomu, že většina knihoven vede evidenci čtenářů jako evidenci stálou, která obsahuje osobní údaje čtenářů vypovídající o uskutečněných výpůjčkách, v níž jsou trvale uchovávány i osobní údaje čtenářů, kteří nemají aktuálně zapůjčen žádný knihovní dokument, bude nutné, aby knihovny disponovaly souhlasem uživatelů knihovny jako subjektů osobních údajů.

Při získávání takového souhlasu je knihovna povinna poskytnout čtenářům informace podle § 5 odst. 4 zákona o ochraně osobních údajů o tom, pro jaký účel zpracování a k jakým osobním údajům je souhlas dáván a na jaké období. Takový souhlas musí být knihovna schopna prokázat po celou dobu zpracování.

Lze proto doporučit, aby při zaevidování nového čtenáře získala knihovna jeho písemný souhlas se zpracováním osobních údajů, a to po celou dobu trvání vztahu ke knihovně, tedy po dobu, kdy čtenář bude evidován jako registrovaný uživatel knihovny.

První svíčka na narozeninovém dortu Centra dětského čtenářství

Centrum dětského čtenářství je určeno k podpoře aktivit v oblasti čtenářství a rozvoje vztahu dětí k literatuře a jeho aktivity směřují k dětem, studentům, odborné i neodborné veřejnosti. Centrum vzniklo 1. 1. 2009 v Knihovně Jiřího Mahena v Brně a se vstupem do roku 2010 tak oslavilo své první narozeniny. Nekonal se žádné bujaré oslavy, naopak jsme se ponořili do práce zamýšleli nad tím, co se nám za první rok povedlo více, a co méně, a zároveň jsme vířili nápady do dalšího roku. Ale o tom až později, vše je potřeba brát od začátku. Co vlastně je Centrum dětského čtenářství a co se v Knihovně Jiřího Mahena v Brně na podzim roku 2008 vlastně odehrálo?

Z mého pohledu se toho stalo hodně, protože jsem 1. září nastoupila do Dětské knihovny. Pro mě to byla velká změna i proto, že nejsem knihovnice, ale učitelka, alespoň tehdy jsem se tak určitě cítila. Navíc, pokud to o sobě může člověk říct, byla jsem a snad ještě stále jsem mladá a plná ideálů. Můj zprvu učitelský pohled se samozřejmě velmi rychle začal měnit i díky mojí vedoucí Heleně Selucké. Ta, i když stejně mladá a s ideály, byla již zkušenou knihovnicí, která si své povolání vysnila od dětství tak, jako já učitelství. Nyní o sobě s hrdostí prohlašuji, že jsem knihovnice, a s ještě větší hrdostí dodávám, že „děčkařka“. Ale zpět k Centru dětského čtenářství.

Jak to začalo

V závěru roku 2008 se ve spolupráci s českou sekci IBBY formulovala myšlenka založit v Knihovně Jiřího Mahena v Brně centrum pro podporu aktivit v oblasti čtenářství a rozvoje vztahu dětí k literatuře, které bude jako edukační centrum naplňovat své poslání formou aktivního propojování vědeckovýzkumných poznatků s praxí. Z našeho pohledu to znamenalo přivést na Moravu zajímavé osobnosti, udělat dostupnější vzdělávání knihovníků i pro menší knihovny a být nositelem aktivit na podporu čtenářství, zejména u dětí. Myšlenku podpořilo i město Brno. Nic nebránilo tomu, aby Centrum dětského čtenářství vzniklo v Knihovně Jiřího Mahena v Brně, druhé největší veřejné knihovně v České republice, která rozsahem svých služeb pokrývá širokou škálu požadavků čtenářské veřejnosti v Jihomoravském kraji. Protože je to Centrum DĚTSKÉHO čtenářství, je organizačně i personálně navázáno právě na Dětskou knihovnu KJM.

Úkoly a zájmy centra byly jasné už od počátku, ale my jsme si je v Dětské knihovně pojmenovali trochu jinak. Utvrdili jsme se, že z kombinace knihovnicko-pedagogických zkušeností vznikají zajímavé nápady. Práce knihovního pedagoga je něco, co v knihovnách zatím velmi chybí, proto jsme si řekli, že chceme, aby v knihovnách bylo alespoň více „knihotelek“. Nebojte, nechceme se naklonovat, ani nemáme pocit, že jsme nějak výjimečné a jedinečné. Jen si myslíme, že dokud se v knihovnách napevno nezabydlí pozice knihovního pedagoga, je nezbytné, aby knihovnice dětských knihoven byly tak trochu i pedagožkami. Stejně tak je potřeba, aby se učitelé více dozvěděli o práci knihoven, o tom, co jim vše mohou nabídnout. Vždyť právě díky této spolupráci a skutečně rovnocennému partnerství opečovávanému oběma stranami vznikají velké, krásné a úspěšné projekty. A hlavně „vznikají“ čtenáři.

Cílové skupiny Centra

Tím jsem se tedy dostala k tomu, jaké jsou cílové skupiny, na které se Centrum dětského čtenářství zaměřuje. Ze zmíněných jsou to určitě knihovnici a knihovnice, zejména „dětští“. Ti jsou hlavními účastníky kurzů, které Centrum pořádá, a právě pro knihovníky dětských knihoven se snažíme ušít na míru zajímavé a možná někdy i trochu netradiční semináře. Jedním z nich, který budeme mít v době, kdy si článek čtete, již za sebou, je seminář *Jak fotografovat knihovnické dění*. Fotografie sice není specificky knihovnická činnost, ale na druhou stranu je běžnou a v podstatě nepostradatelnou součástí práce v knihovně. Všechny důležité akce je potřeba dokumentovat, aby bylo možné přiložit fotografie



Foto archiv knihovny

k hodnocení získaných projektů, darovat je sponzorům a dárcům a zejména prezentovat sami sebe. My v dětských knihovnách nejčastěji fotíme děti při výtvarných a literárních dílnách, besedách a divadlech a fotografie jsou většinou pořád stejné a ne vždy vhodné například k vyvěšení na web knihovny. Věřím, že seminář fotografie zaměřený právě na potřeby knihoven přinese oživení i na ne jeden web.

Nezapomínáme ani na učitele, ty na naše semináře zveme, a samozřejmě se snažíme upevňovat spolupráci na aktivitách pro děti. V Brně je spousta škol, ale také spousta možností, kde se dá trávit s dětmi čas. Každá knihovna při své práci vychází ze specifických podmínek, které má v místě svého působení.

Centrum dětského čtenářství při svých aktivitách zaměřených na třídní kolektivy vychází z podmínek Dětské knihovny Knihovny Jiřího Mahena v Brně. Ta se nachází v budově Ústřední knihovny přímo v centru města Brna. Narodil od poboček, kterých má KJM celkem 35 ve 28 městských částech, nejsou účastníky besed pouze žáci ze spádových škol, ale často k nám dojíždějí i z dalších částí Brna právě proto, aby viděli velkou knihovnu. Značná část besed je zaměřena i na starší děti, žáky 2. stupně základní školy nebo středoškoláky.

Tím se dostáváme do situace, kdy jsme na jednu stranu často besedami zahlceni, ale na druhou stranu se nejedná o systematickou práci se stejnou třídou pravidelně několikrát během roku. Vliv na to má i další specifikum centra města, které spočívá v tom, že je zde velmi široká nabídka dalších kulturních institucí a volnočasových organizací. Situaci se snažíme změnit, a proto jsme se rozhodli na aktivity pro prvňáčky realizované v rámci projektu *Poprvé do školy – Po-*

prvé do knihovny, který má podzimní a jarní část, navázat i v dalších ročnících. Pro druhé třídy vznikl cyklus besed *Mluvící zvířata*, který děti seznamuje s významnými autory dětské literatury i jejich knižními hrdiny. Na možných cyklech pro další ročníky dále pracujeme, včetně velkých cyklů pro žáky šestých a sedmých, osmých a devátých tříd, které zahrnují průřezová témata obsažená v Rámcovém vzdělávacím programu základního vzdělávání.

Spolupráce s univerzitou

Brno je univerzitní město a naše cíle nejsou malé, proto se obracíme i na studenty humanitních oborů Masarykovy univerzity v Brně. Přímou se nabízí napojení na Pedagogickou fakultu. Já sama, jako její absolventka, mohu zodpovědně říct, že jsem se za pět let studia nedozvěděla, jak moc mi knihovna při učitelském povolání může být prospěšná a nápomocná. I když nerada, musím se přiznat, že nepracovat nyní právě v knihovně, možná bych to stále ještě nevěděla.

Spolupráci s Katedrou francouzského jazyka se podařilo navázat na základě dalších aktivit knihovny. S vedoucí katedry Mgr. Marcelou Poučovou, PhD., jsme se seznámili jako s rodičem dětí, které se účastní knihovnických akcí. Následná spolupráce vznikla právě díky tomu. Studentům jsou pravidelně představovány aktivity Knihovny Jiřího Mahena a Dětského oddělení, kde mohou zájemci absolvovat své nepedagogické praxe. Knihovna naopak katedře dodává rešerše v České republice vydávané francouzské literatury. Velice nás těší to, že spolupráce nestagne, ale naopak se prohlubuje. V letošním roce se knihovna stala partnerem některých aktivit v rámci festivalu *Bonjour Brno*.

Dalším pro nás významným partnerem z Pedagogické fakulty MU je Katedra české literatury. Kromě možnosti představit aktivity knihovny budoucím učitelům mohou v Dětské knihovně plnit studenti své nepedagogické praxe a vyučujícím dodávajíme rešerše literárních novinek. Spolupráci bylo možné navázat díky ochotě některých vyučujících lektorovat témata dětské literatury na seminářích pořádaných Centrem dětského čtenářství. Velký dík v tomto směru patří zejména doc. PhDr. Naděždě Sieglkové, CSc., PhDr. Mileně Šubrtové, PhD., a PhDr. Martinu Reissnerovi.

Zajímavá a stále se vyvíjející je spolupráce s Katedrou UNESCO pro muzeologii a světové dědictví. Pro studenty je připravená exkurze, jsou jim představeny aktivity knihovny a mohou zde plnit své studentské praxe. Nově jim také předvádíme ukázkové lekce. Studenti se tak ocitnou v roli žáků, kteří přišli se školou na besedu a mohou si tak vyzkoušet pocity běžných účastníků programů knihovny. Zároveň jsou seznámeni s různými metodami práce s dětmi v kulturní a paměťové instituci.

Velice si vážíme toho, jak rychle a intenzivně se rozvinula spolupráce s Kabinetem informačních služeb a knihovnictví na Filozofické fakultě MU. Kromě možnosti plnit si své praxe v Knihovně Jiřího Mahena se studenti knihovnictví podílejí na nejrůznějších aktivitách knihovny. Autoři zajímavých projektů a bakalářských a diplomových prací budou mít možnost představit své myšlenky na seminářích Centra. I pro zkušené knihovníky jsou určitě prospěšné a zajímavé moderní přístupy a pohledy mladých lidí na situaci v knihovnách. Jeden z nejčernějších momentů stále se rozvíjející spolupráce byla nabídka pro vedoucí Dětské knihovny Helenu Seluckou přednášet studentům předmět *Čtení a čtenáři*. Protože mě k této nabídce přizvala, mohu říct, že i přes časovou tíseň jsme takovou nabídku nemohly odmítnout a máme za sebou semestr, který byl mnohdy hodně náročný, ale přesto jsme nikdy nelitovaly, že jsme se v září takto rozhodly. V rámci „našeho“ předmětu *Čtení a čtenáři* seznamujeme studenty s jednotlivými skupinami čtenářů, se kterými se v knihovnách pracuje, obecně operujeme s pojmy *čtenář* a *nečtenář* a diskutujeme o výsledcích výzkumů a srovnání čtení a čtenářství v České republice. Jako závěrečný úkol celého předmětu musí studenti vypracovat projekt na podporu čtenářství u dětí. Každý ze studentů si

zvolil jednu knihu z předem daného seznamu a na jejím základě vystavěl svůj projekt na podporu čtenářství daného titulu. Musím říct, že přes nedostatek zkušeností vytvořili studenti velmi zajímavé návrhy besed, her, soutěží a výtvarně-literárních dílen podporujících čtenářství a motivujících k přečtení vybraného titulu.

Přes všechny tyto cílové skupiny chceme ne přímo podporovat čtenářství u dětí. Ale právě na děti samotné se nesmí zapomenout, to jsou ti, pro které to všechno děláme, a kromě zmíněné nepřímé podpory čtenářství se snažíme podporovat čtenářství dětí i přímo, bez „prostředníka“. Vim, že nejsnadněji se děti do knihovny dostanou díky učitelům a učitelkám na besedu se třídou. Ale doufám, že dobře využíváme nabízené příležitosti, a ukazujeme dětem knihovnu jako příjemné prostředí, kde se dá dělat spousta věcí, a kde je zábava. Aby děti na knihovnu nemyslely jako na místo, kde jsou knihy, ticho, nuda a kde se necítí dobře, ale naopak, aby v knihovně viděly přirozené místo bez nutnosti učitele jako „donucovacího prostředí“.

Co se nám povedlo

Jak jsem již uvedla, Centrum dětského čtenářství má za sebou více než rok činnosti, dovolte mi proto představit některé z našich dosavadních aktivit.

Poprvé jsme se výrazněji zapsali do povědomí odborné veřejnosti díky semináři pro knihovníky s názvem *Chceme dětem číst*. Na padesát účastníků nejenom z jižní Moravy se setkalo po tři pátky během loňského května a června. Společně jsme putovali dětskou literaturou od jejich počátků, seznámili jsme se s knihami, jejichž autoři během posledních let získali významná ocenění, a Helena Selucká nás obohatila zkušenostmi ze tří ročníků projektu *Ruku v ruce*. Tento projekt se věnuje práci s handicapovanými dětmi a jejich integraci do majoritní společnosti. Snaží se o snižování informačních bariér jak ve smyslu bariér v přístupu k informacím u handicapovaných dětí, tak i ve smyslu rozbíjení stereotypních informací, které často mají děti z běžných základních škol. Řešitelé projektu se snaží dokázat, že když je dítě handicapované, neznamená to, že je jiné než ostatní děti. K tématu se svým příspěvkem připojili i učitelé a vychovatelé ze speciálních škol a center a také Bc. Martin Chrástěcký, který i přes to, že je od narození nevidomý, neztrácí humor a okouzluje jím plný sál knihovnic. M. Chrástěcký

promluvil o svém životě s handicapem a s upřímností a otevřeností odpověděl na vše, co účastníky semináře zajímalo.

Na první pohled méně viditelná je práce na besedách a již zmíněná snaha o vytvoření zajímavých cyklů besed, ale i ta je pro nás stejně důležitá.

Na základě spolupráce s českou sekcí IBBY a Klubem ilustrátorů dětské knihy se děti z místních škol a návštěvníci knihovny z řad veřejnosti mohli setkat v knihovně se známými českými ilustrátory: Renátou Fučíkovou, Evou Sýkorovou – Pekárkovou, Barborou Kyškovou, Lucií Dvořákovou, Lenkou Vybíralovou a Tomášem Řízkem. Ilustrátoři si s dětmi povídali o své profesi, úskalích i kladech své práce a také zadali velký úkol, který děti za jejich asistence plnily. Během besedy si účastníci mohli prohlédnout výstavu knih oceněných Zlatou stuhou za rok 2008. Výstava oceněných knih a zajímavých ilustrací bude ve spolupráci s IBBY a Klubem ilustrátorů dětské knihy pořádána v Knihovně Jiřího Mahena v Brně každý rok.

V listopadu 2009 proběhl v KJM cyklus besed s odborníky na problematiku internetové bezpečnosti, který byl určen jak rodičům dětí, tak i lidem, kteří se s dětmi a Internetem setkávají ve své práci, tedy zejména učitelům, knihovníkům a zaměstnancům pedagogicko-psychologických porad. V dopoledních hodinách byly pro žáky připraveny besedy týkající se aktuálních témat spojených s Internetem, například *Právo a Internet*. Celý cyklus měl název *Svět v síti aneb Musíme se Internetu bát?* a nesl se v duchu bezpečného používání Internetu zejména dětmi. Lektory byli přední odborníci na danou problematiku. Kromě přednášky zaměřené přímo na bezpečnost virtuálního světa, ať již v rovině osobní zodpovědnosti rodičů a dětí, tak ve formě používání vhodného softwaru a hardwaru, jsme se věnovali i závažným tématům kyberšikany a závislosti na on-line počítačových hrách, ale také v dnešní době velmi populárním sociálním sítím.

Letošní akce a plány do budoucna

Kromě toho, co se nám povedlo v minulém roce, chci zmínit i naše letošní uskutečněné akce a plány. Berte to zároveň jako pozvánku na všechny budoucí programy. Po již zmíněném semináři *Jak fotografovat knihovnické dění* přišel ve dnech 3.–4. března na řadu další seminář pro knihovníky s názvem *Jak získat sponzory na*

knihovnické akce pro děti. Při něm se účastníci seznámili se základy fundraisingu, s tím, kde hledat možné zdroje financí a jak na ně, ale také s ukázkami dobré praxe ohledně propagace zajímavých aktivit v knihovnách. Pro knihovníky jsme v rámci tohoto roku nachystali ještě seminář *Chceme dětem číst II*. Na podzim proběhne seminář *Cizí slovo poezie* věnovaný 200. výročí narození Karla Hynka Máchy a 100. výročí narození Františka Hrubína, ale i současným pokračovatelům těchto velkých českých básníků. Další podzimní seminář Centra dětského čtenářství určený knihovníkům ponese název *Odvěká moudrost* a zaměří se na práci s texty mýtů a bájí z různých pohledů. Důležitou součástí bude výměna zkušeností samotných knihovnic a knihovníků, kteří budou mít možnost podělit se o zajímavé programy, které ve své knihovně dělají, a inspirovat tak své kolegy a kolegyně.

Pro děti a jejich rodiče připravujeme sérii workshopů nad novými knihami českých a slovenských autorů literatury pro děti a mládež. Novou knihu dětem představíme, přečteme si ukázkou a společně si zahrajeme hru nebo vyrobíme na památku malou pozornost, která se bude právě k tématu knihy vztahovat. Naším cílem bude na těchto workshopech přivítat i samotné spisovatele a ilustrátory. Právě jejich osobní přiblížení titulu dětem by jistě mělo ten správný motivační efekt knihu si přečíst. A možná mezi přítomnými dětmi bude malý spisovatel nebo ilustrátor, který se dozví, jak vlastně knihy vznikají, a co tato povolání obnáší. Při příležitosti workshopů bude rodičům k dispozici seznam nejzajímavějších nových dětských knih pro jednotlivé věkové kategorie dětí od předškoláků až po adolescenty.

Jednou z dalších aktivit Centra je i snaha zatraktivnit nabídku besed a co nejvíce ji přizpůsobit potřebám učitelů. Abychom toho dosáhli, vytvořili jsme dotazníky, kterými nám učitelé dávají po každé besedě zpětnou vazbu a hodnotí besedu z několika hledisek: přiměřenost věku účastníků, vhodnost zvolených aktivit a náplň besedy vzhledem k anotaci, na jejímž základě si besedu objednali. Průběžně dotazníky vyhodnocujeme a snažíme se na zjištěná doporučení reagovat. Velmi mě těší, že výrazně převažuje chvála nad kritikou. Na základě dat, která jsme získali z dotazníků, jsem se rozhodla zpětně zpracovat statistiku besed z předchozích let, a zjistit tak případné trendy v zájmu o nabízené besedy, pro-



Foto archiv knihovny

měnilivost v účasti jednotlivých ročníků i konkrétních škol. Již dříve jsme v Dětské knihovně zareagovali na školskou reformu a doplnili jsme nabídku besed o vzdělávací oblasti, průřezová témata a klíčové kompetence, které jednotlivé besedy rozvíjejí a doplňují. Nabídka besed je tak v souladu s Rámcovým vzdělávacím programem, což učitelům umožňuje besedy lépe začlenit do výukového plánu.

Pedagogům a studentům, které považujeme za naše významné spolupracovníky a partnery při podpoře dětského čtenářství, nabídneme nadstandard v knihovnických službách. Jednotlivá oddělení Knihovny Jiřího Mahena v Brně disponují příruční metodickou knihovnou. Ta je určená k interním potřebám, v našem případě Dětské knihovny a Centra dětského čtenářství. Obsahuje tituly zaměřené na metody práce s dětmi, vývoj literatury pro děti a mládež, pedagogicko-psychologické publikace apod. Chceme do budoucna zveřejnit seznam titulů této metodické příruční knihovny na webových stránkách knihovny a v prezenční formě je zpřístupnit právě již zmíněným učitelům a studentům. Pracujeme na databázi článků, které se věnují podpoře dětského čtenářství. V současnosti již máme elektronicky zpracované seznamy z literárněvědného časopisu o literatuře pro děti a mládež *Ladění*.

V rámci spolupráce s Katedrou francouzského jazyka je pro nás novou výzvou spolupráce na aktivitách již zmíněného významného festivalu francouzské kultury *Bonjour Brno* (www.bonjourbrno.cz). Na konci března proběhla přednáška pro knihovníky o francouzském detektivním románu, historii Francouzského institutu a přivítali jsme Catherine Chauchard, která je ředitelkou unikátní specializované knihovny zaměřené na policejní literaturu, právě ve smyslu detektivek a románů s kriminální zápletkou. Snažíme se také v rámci semináře *Chceme dětem číst II* uspořádat

besedu se zakladatelkou francouzské edukativní literatury Per Castor, která je původem Češka. Velice si vážíme spolupráce se všemi obory, kterým může být knihovna přínosem, a snažíme se, aby se spolupráce prohlubovala. Praxe studentů francouzského jazyka, muzeologie i české literatury jsou na rok 2010 již domluveny a díváme se společně i dále. Ve spolupráci s Katedrou UNESCO pro muzeologii a světové dědictví plánujeme do budoucna vzdělávací seminář pro bývalé studenty tohoto oboru, kteří, i když jsou nyní již v praxi, by si rádi dále doplňovali své vzdělání, seznamovali se s moderními trendy a žádají metodickou podporu. Nově nám bylo nabídnuto účastnit se spolu se studenty oboru muzeologie speciálních exkurzí v nejrůznějších muzeích, galeriích a dalších kulturních institucích. Je to příležitost seznámit se s fungováním příbuzných organizací z jiného pohledu a sama se na to velmi těším. Zároveň věřím, že právě tito studenti budou do budoucna základem pro širší spolupráci různých kulturních a pamětových institucí nejenom ve městě Brně.

V rámci spolupráce s Katedrou české literatury by také mělo dojít k rozšíření současných aktivit. Studentům budou na dvou přednáškách prezentovány zajímavé aktivity různých knihoven a aktivity KJM a Dětské knihovny. Zároveň jednáme o vytvoření samostatného předmětu, který se bude věnovat právě aktivitám knihoven a možnostem, které nabízejí učitelům a žákům. Vyučující by měl být s největší pravděpodobností z řad knihovníků, odborníků na tuto problematiku.

Ani v nejmenším se nebráníme moderním trendům, které hýbou knihovnickým světem. Kromě již zmíněné spolupráce s pracovišti Masarykovy univerzity právě zahajujeme spolupráci s Janáčkovou akademií muzických umění. Mgr. Jitka Olah a její studenti se v knihovně budou věnovat *Vypravěčství* (storytelling) jako netradiční metodě podpory čtenářství.

Centrum dětského čtenářství po roce své činnosti převzalo za své motto název svého prvního semináře *Chceme dětem číst* a naši mantrou se stala slova *systematičnost, spolupráce a integrace*. Věřím, že to je ta správná cesta k podpoře čtenářství nejenom u dětí. Přestože roční narozeniny již máme několik týdnů za sebou, dovoluji si na závěr Centru dětského čtenářství popřát štěstí, úspěch a počet čtoucích dětí narůstající geometrickou řadou.

HANA DOSPIVOVÁ > cdc@kjm.cz
(Mezititulky redakce)

Slovník českých knihovníků

– krátká reminiscence, současnost a výhledy

V letošním roce vstupuje do čtvrtého roku svoji existence knihovnická databáze **Slovník českých knihovníků**. Jedná se o biografický slovník, který knihovnická veřejnost v minulosti postrádala a který, ač se jedná o stále doplňovaný zdroj informací, je nástrojem nabízejícím pohled nejen do historie oboru, ale i jeho současnosti a je přitom zdrojem poznání a nacházení souvislostí ve spleť vývoji knihovnictví. Následující řádky mají ambice připomenout v krátkém přehledu vznik a rozvoj databáze včetně aktuálních informací a nastínit možné směřování v letech budoucích.

Úvodem pár slov z nedávné historie...

V lednu 2007 obdrželi ředitelé krajských knihoven dopis od tehdejšího předsedy Sdružení knihoven ČR Jaromíra Kubíčka, obsahující základní propozice vzniku nové knihovnické databáze *Slovník českých knihovníků*. Potřeba vzniku biografického slovníku knihovníků byla zdůvodněna zvyšující se prestiží knihovnického povolání, což dokládala mnohá ocenění na celostátní i regionální úrovni, rostoucím významem knihoven ve společnosti, a také snahou vybudovat informační databázi obsahující přehled významných osobností oboru včetně všech aktivit a zásluh, kterými se zasloužily o rozvoj knihovnictví a jeho současnou podobu.

Iniciativa na sestavení slovníku vzešla z jednání kolokvia českých a slovenských bibliografů, které se konalo v roce 2006 v Trenčíně. Hlavní téma každoročně pořádaného setkání bylo zaměřeno na významné osobnosti knihovnictví z obou států.

Garantem zpracování slovníku se stalo Sdružení knihoven ČR, které organizačně a technicky zajišťuje ve spolupráci se svými členskými knihovnami koordinaci a další postup při rozvoji databáze.

Z každé krajské knihovny byla určena kontaktní osoba, která obdržela přístupová práva

do pracovní verze databáze pro ukládání hesel. Pravidlem před zveřejněním každého hesla je jeho závěrečná redakce a teprve po kontrole je zpřístupněno široké veřejnosti.

Databáze je veřejně přístupná od roku 2008 na stránkách Sdružení knihoven ČR: <http://sck.sdruk.cz>. Obsahuje dva typy personálních hesel: **současníky**, u kterých je podmínkou zařazení do databáze souhlas se zpracováním osobních údajů a jejich zveřejněním na internetu, a **významné knihovníky**, kteří již nežijí nebo delší dobu působí mimo obor. Mezi stanovená kritéria výběru patří především zaměstnání v knihovně, včetně výuky odborných knihovnických předmětů na vysokých a středních školách, u současných knihovníků odborná, vědecká nebo spolková činnost.

Původním cílem projektu bylo zpracovat databázi ve dvou stupních: v elektronické podobě s možností vkládání dat a změn prostřednictvím formuláře a vydání knižní.

Mezi povinné údaje při ukládání patří:

- jméno,
- datum a místo narození,
- datum a místo úmrtí,
- nejvyšší dosažené vzdělání,
- profesní kariéra,
- odborná a vědecká činnost,
- ocenění,
- použitá literatura.

Heslo může být doplněno fotografií.

Databáze je přístupná několika způsoby. Úvod uvádí zásady pro zpracování slovníku a strukturu hesla. Nejdůležitější částí je *Rejstřík*, který nabízí vyhledávání podle příjmení osobnosti nebo podle roku, hledáme-li konkrétní výročí. *Vyhledávání* umožňuje plnotextové hledání v heslech. Při zadání konkrétního výrazu/jména se prohledají všechny záznamy obsahující daný výraz/jméno. Pod odkazem *Kontakty* je z každého kraje uveden jeden zástupce garantující zpracování svého regionu a podílející se na tvorbě a ukládání hesel.

...pohled na současnost...

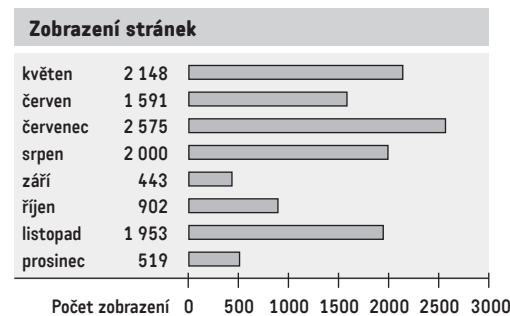
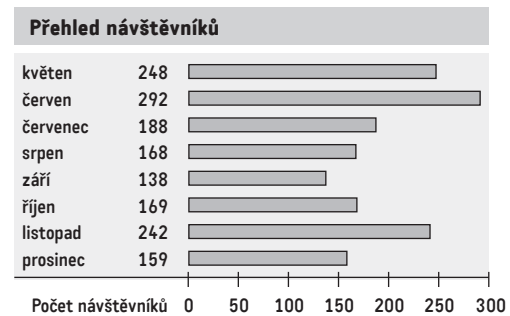
Databáze obsahuje aktuálně 547 hesel, z toho 104 hesel pochází z doby, kdy nebylo možné identifikovat autora hesla. V současné době je systém schopen generovat vložená data podle autorů, což přináší zpětnou vazbu na míru zapojení jednotlivých krajských knihoven při budování databáze. K tradičně spolehlivým a častým přispěvatelům patří Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové, Jihočeská vědecká knihovna v Českých Budějovicích, Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje, Národní knihovna ČR nebo Středočeská vědecká knihovna v Kladně. Nepravidelně přispívají do databáze i ostatní krajské knihovny.

Od dubna loňského roku byla pro potřeby databáze aktivována služba Google Analytics, která umožňuje zdarma filtrovat a statisticky vyhodnocovat zvolené ukazatele. Jedná se zejména o celkový a průměrný počet návštěvníků, počet zobrazení stránek, průměrný počet zobrazených stránek při jedné návštěvě, poměr návratů na stránku, průměrná doba strávená na stránce, procento nových návštěv. K dalším údajům patří přehled internetových zdrojů, které byly výchozí pro návštěvu stránek (vyhledávače, odkazující stránky, přímým zadáním URL adresy), přes jaké prohlížeče se návštěvníci dostali ke stránkám (více než 63 % obsadil *Internet Explorer*, přes 30 % *Firefox*, zbytková procenta obsadila *Opera*, *Chrome* a *Mozilla*) a z jakých webových stránek (takřka 34 % tvoří stránky *sdruk.cz*, více než 27 % *Google*, 21 % prostřednictvím *seznam.cz*). Sledována je i rychlost připojení a klíčová slova, která byla zadána před přístupem na stránku (mezi nejčastější patří *sdruk*, *slovník knihovníků*, *slovník českých knihovníků* a další).

Přes vyhledávače bylo zaznamenáno celkem 49,6 % přístupů, pomocí odkazů 36,9 % a zadáním přímé adresy pouze 13,6 % přístupů.

Zajímavou statistiku přináší údaje sledující lokalitu přístupu. Návštěvníci přicházeli v loňském roce na webové stránky ze Slovenska (21), Brazílie (9), Německa (8), Polska (8), Japonska (7), USA (4), Kanady (3), Anglie (2) a Nizozemí (2).

Za období květen až prosinec 2009 byly vyhodnoceny následující statistické údaje:



- 1604 návštěv, z toho 74,6 % tvoří nové návštěvy,
- 12 131 zobrazení stránek,
- 7,5 průměrně navštívených stránek během jedné návštěvy,
- 3,4 minuty je průměrná doba strávená na webové stránce.

Zjištěným údajem je také informace o počtu návštěv v průběhu jednoho dne. Hodnoty přes dvacet návštěv bylo dosaženo pouze dvakrát, a to 22. června 23 návštěv a 18. listopadu 29 návštěv.

Vzhledem k poměrně krátkému období statistického sledování údajů není možné formulovat tvrzení, která by mohla být východiskem

dalších zásadních úvah a závěrů. Nicméně i krátké – více než půlroční období – může poskytnout obecnější pohled na míru využívání databáze a způsobů k jejímu vyhledání.

a možná budoucnost...

Plánovaným cílem zakladatelů slovníku bylo jeho vydání v tištěné podobě, které však předpokládá dostatečný počet hesel v elektronické databázi, aby mohl být konečný výběr reprezentativní a přitom obsahoval dostatečný počet záznamů.

Jedinečnost této knihovnické databáze a v ní obsažené informace by si jistě zasloužily větší pozornost a zejména propagaci ze strany minimálně krajských knihoven coby spolupracovníků na jejím rozvoji. Odkaz na webových stránkách těchto knihoven na slovník je v tomto případě nejmenším požadavkem. Funkci propagačního a zejména grafického prvku by mohlo splňovat také případné logo jako symbol, který by mohl sloužit současně jako elektronický odkaz pro přístup do databáze.

A co popřát slovníku do čtvrtého roku jeho existence, je na základě výše uvedených skutečností více než zřejmé:

- větší zájem ze strany knihovnické i ostatní veřejnosti, který je podmíněn dostatečnou informovaností o existenci a informačním potenciálu databáze,
- s tím související větší propagaci a rozšiřování povědomí o databázi mezi studenty a širokou veřejností, tzn. využít všech příležitostí jako jsou knihovnické konference, prostředí internetu či vydávání propagačních brožur a letáků,
- a v neposlední řadě především dostatek nadšených spolupracovníků, kteří mají oporu také ve svých pověřených a profesionálních knihovnách coby iniciátorů vzniku nových hesel.

MONIKA KRATOCHVÍLOVÁ > krat@mzk.cz

POUŽITÉ ZDROJE:

- <http://sck.sdruk.cz>
- <https://www.google.com/analytics>

PO KOM SE JMENUJE?

MAGDALENA HLUŠTÍKOVÁ > knihovna@borovany-cb.cz

KNIHOVNA AUGUSTINA DUBENSKÉHO V BOROVA NECH



Augustin Dubenský

Borovany, městečko se 4000 obyvatel ležící 17 km jihovýchodně od Českých Budějovic na řece Stropnici v podhůří Novohradských hor, vznikly již v raném středověku. Prvním majitelem je v roce 1291 uváděn Vok z Borovan, po roce 1327 patřily Vilémovi z Landštejna. Později se majitelé několikrát střídali, většinou šlo o příslušníky drobných šlechtických rodů. Nejvýznamnějším z nich byl zámožný linecký měšťan a později budějovický občan Petr z Lindy. Ten zde po rodinné tragédii, kdy mu zemřel jediný syn, v roce 1455 nechal založit augustiniánský klášter. Po smrti Petra z Lindy setrvali borovanští augustiniáni pod patronací Rožmberků, ale špatné hospodaření probošta Ma-

Knihovna sídlí v zámku



Oddělení naučné literatury



těje Kozky z Rynárce přimělo Viléma z Rožmberka v roce 1564 klášter zrušit. Po smrti Petra Voka v roce 1611 se na dalších devět let stali borovanskou vrchností Švamberkové, kterým byl však majetek za účast na Stavovském povstání zkonfiskován. Začala zuřit třicetiletá válka a Borovany i s okolními vesnicemi připadly císaři Ferdinandu II. Císař nechal v roce 1631 válkou zpusťosený klášter znovu obnovit.

V roce 1723 přichází do Borovan mezi augustiniány kanovník Augustin Dubenský. Tento pracovitý muž, který se narodil 5. 3. 1697, byl po 15 letech působení v klášteře zvolen jeho nejvyšším představitelem – proboštem. V této pozici setrval až do své smrti v roce 1774 – tedy 36 let. Zanechal nesmazatelnou stopu v historii Borovan a dá se říci, že právě jemu vděčíme za živý prvek naší současnosti – městskou knihovnu. Za jeho proboštování bylo vystavěno několik skvostů barokní architektury – Škapulířová kaple, nový presbytář kostela a honosná budova prelatury – zámku, kde dnes sídlí městská knihovna. Ta se do tohoto romantického prostředí přestěhovala v prosinci roku

2008. Celý objekt zámku prošel rozsáhlou několikaletou rekonstrukcí, a tak se dnes knihovna nachází v novém romantickém a zároveň moderním prostředí a nese Dubenského jméno.

Na ploše téměř 300 m² knihovna nabízí svým návštěvníkům více než 16 000 knih, ročně ji navštíví více než 13 500 návštěvníků, registraci platí přes 600 čtenářů. V knihovně je oddělení pro dospělé, pro děti, studovna a také možnost využití devíti nových moderních počítačů. Ročně se půjčí 28 000 knih a časopisů. Čtenáři si mohou vybrat z množství novinek, ročně nakupujeme více než 500 nových titulů knih. Zároveň zde probíhá celá řada kulturních akcí. Svou činnost zde prezentují místní organizace, škola, školní družina, a tak se naše knihovna stává nejen místem, kam si lidé přicházejí půjčit knihu, ale i místem setkávání, místem, kam si přicházejí odpočinout a nabrat novou energii.

Pokud tedy zavítáte do Borovan, navštivte dominantní budovu borovanského náměstí – komplex zámku a na své prohlídce nevynechejte ani Knihovnu Augustina Dubenského.

Setkání s Jiřím Macourkem



Noc s Andersenem 2009



Foto archiv knihovny

Klub dětských knihoven a společné projekty

Při svém vzniku si Klub dětských knihoven dal za cíl budování databanky nápadů a materiálů pro práci s dětmi, spolupráci knihoven a škol, rozšiřování nabídky služeb dětem v knihovnách a jejich inovaci a vzdělávání „děckářů“. Za dobu své existence se stal nejenom největší a neaktivnější sekci SKIP, ale především platformou komunikace, výměny a přebírání zkušeností, vzdělávání, tvorby společných projektů, navazování domácích i mezinárodních kontaktů, prezentace služeb a aktivit knihoven pro děti.

Náplň činnosti KDK se ustálila v průběhu patnáctileté historie do tří základních okruhů:

- aktivity a projekty na podporu rozvoje dětského čtenářství,
- spolupráce a sdílení zkušeností, námětů a informací,
- podpora odborného vzdělávání knihovníků dětských oddělení.

Kromě místních a regionálních aktivit organizuje či spolupřepřádá Klub řadu celostátních činností, projektů a soutěží, jejichž hlavním cílem je podpora a rozvoj dětského čtenářství.

Jubilejní rok 2009, kdy si Klub připomínal patnácté narozeniny, je možné nazvat také „rokem nových projektů“. KDK se stal vedle Sekce veřejných knihoven spolupřepřadatelem 3. ročníku *Dne pro dětskou knihu*, velmi aktivně se zapojil do projektu, jehož řešitelem je ÚIV, *Už jsem čtenář – kniha pro prvňáčka*, získal finanční příspěvek MK ČR na zahájení projektu *Potulná pohádková země*. Členové KDK se významně angažovali v celostátní anketě *Knihna mého srdce*.

Nejznámějšími celoklubovými aktivitami, kterých se účastní knihovny od Aše až po Slovákco, jsou tyto:

Mediálně nejznámějším, nejmasovějším a pravděpodobně nejdařilejším klubovým projektem je **Noc s Andersenem**, za který vděčíme Mirce Čákové a Hance Hanáčkové z uher-

skohradištské knihovny „Tři Bé“ (pozn. red.: Knihovna Bedřicha Beneše Buchlova).

Noc s Andersenem – konala se již podeváté (nepočítáme-li první v roce 2000, kdy se spalo pouze v Uherském Hradišti), proběhla v pátek 3. dubna 2009 na 840 místech střední Evropy, z toho ve 118 slovenských „knížnicích“ a školách, ve 47 polských bibliotékách i na třech slovenských místech. Na vlastní kůži si ji užilo 28 239 dětí, pro něž program připravilo na 6811 dospělých organizátorů; celkem se na Noci s Andersenem podílelo 35 050 účastníků. (Podrobné informace *Čtenář*. 2009, roč. 61, č. 5, s. 192–196.)

V roce 2009 byl vyhodnocen 2. ročník soutěže o nejlepší českou knihovnu pro děti **Kamarádka knihovna**. Řada dětských oddělení žila až do 3. listopadu 2009, kdy byly slavnostně vyhlášeny výsledky, v napjatém očekávání, která knihovna bude vybrána jako nejmarádčtější ze všech.

Soutěže se zúčastnilo 113 knihoven. Děti vyplnily celkem 17 000 vysvědčení, jejichž prostřednictvím hodnotily „své“ knihovny. K dětským „známčkám“ byly připočteny body podle stanovených soutěžních kritérií. Hodnotila se úroveň a kvalita práce dětské knihovny, její prostředí, aktivity pro děti i celou rodinu. Dále expert na webové stránky posuzoval jejich kvalitu a vstřícnost vůči dětem. Do finále se podle počtu získaných bodů probojovalo 11 knihoven.

Generálním partnerem byla i tentokrát firma 3M, která věnovala do soutěže nejenom velmi hodnotné ceny, ale její zástupci putovali po Čechách a Moravě, aby na vlastní oči zhodnotili úroveň našich dětských knihoven a pomohli vybrat tu nejlepší – Městskou knihovnu v Sedlčanech.

Projekt **Kde končí svět**, který zastřešuje stávající aktivity dětských oddělení, motivuje knihovníky k inovaci a zároveň propaguje dětské čtenářství i činnost dětských oddělení, vznikl v roce 2000.

Knihovny se zapojují jednotlivými akcemi nebo se v regionu spojují do společných projektů. Mohou se účastnit v několika kategoriích: oblast *dětského čtenářství* (aktivity podporující dětské čtenářství), *literárních soutěží a tvůrčího psaní, výtvarných soutěží* a oblast *literárně-dramatická*.

V sedmém ročníku projektu, který byl opět koncipován jako dvouletý, tj. na roky 2009 až 2010, se spolu s dětmi ptáme **Jakou barvu má svět?**

Svět není černobílý jako šachovnice. A není přísně jednoznačný tak jako dobro a zlo, pravda a lež. Je různorodý, barevný... Je krásný! Klene se nad námi v oblouku duhy a děti černé, žluté, bílé v něm mohou zažít pestrá dobrodružství.

Někdo miluje černý humor, jiný čte rád červenou knihovnu. Jeden má rád *Červenou karkulku*, druhému zčervenají tváře vzrušením nad stránkami *O bílé paní, O bílé Karolíně a černé Karolíně, O Zlatovlásce, O zlaté rybce* či *O růžovém kocourovi*. Třetí je celý zelený strachem ze *Zeleného paprsku* Julese Verna... Pomůže *Anna ze Zeleného domu* rozluštit Enid Blytonové *Záhadu zelené rukavice*? Píše si do deníku kocour *Modroočko* příběhy *O hnědém medvědu ze zeleného údolí*, nebo pohádky *O modrém ptáčkovi*? Nepopíchá se *Violka, fialová víla* o *Fialové ježky* Karla Hvízdaly?

Široké a dobře známé téma dává knihovně prostor pro aktivity všeho druhu. Mohou si prostě hrát se štětce a barvami. Mohou si pohrát s barvami v názvech knížek, ve jménech spisovatelů. Zamyslet se nad symbolikou barev. Položit dětem otázku: Mají slova barvu? A mohou barvy léčit? Umíte napsat modrou báseň? Přijdete na Zelený čtvrtek oblečení do zelené? Co je bílého na Bílé sobotě? Jakou barvou si vymalovat knihovnu? Jaké to je být barvoslepý? A jaké je vidět svět očima psa? Jaké je vůbec nevidět? Mohou ublížit růžové brýle? A černé myšlenky? Jsou horší černé díry ve vesmíru než bílá místa naší (literární) paměti...?

Anketa **SUK – Čtete všichni** o nejčtenější a nejoblíbenější knihu uplynulého roku probíhá každoročně při příležitosti Mezinárodního dne dětské knihy. V loňském roce byl vyhlášen již 17. ročník. Organizátorem je Sukova

studijní knihovna literatury pro mládež a Klub se tradičně účastní a spolupracuje při slavnostním vyhlášení výsledků této ankety. Slavnostní vyhodnocení probíhá v Památníku národního písemnictví v Praze na Strahově za přítomnosti oceněných spisovatelů, ilustrátorů a nakladatelů. Součástí programu je autogramiáda tvůrců.

V rámci ankety se udělují následující ceny: *Cena dětí, Cena knihovníků, Cena Noci s Andersenem a Cena ministra školství mládeže a tělovýchovy* za přínos k rozvoji dětského čtenářství. První tři ceny jsou anketní, cena ministra je udělována na základě rozhodnutí poroty složené z učitelů českého jazyka. Děti a knihovníci mohou hlasovat pro jakoukoliv knihu vydanou v příslušném kalendářním roce, porota učitelů posuzuje pouze novinky českých autorů. Ceny získávají spisovatelé, ilustrátoři a nakladatelé.

Novým projektem, na kterém v roce 2009 participoval i Klub dětských knihoven, byl projekt ÚIV – Národní pedagogické knihovny Komenského v Praze s názvem **Už jsem čtenář – kniha pro prvňáčka**. Jeho cílem je podpořit zájem o četbu u dětí v prvním roce školní docházky a vytvořit základ pro pravidelný návyk k četbě, který je rozhodujícím faktorem pro úspěšný rozvoj čtenářské gramotnosti během celé školní docházky i pro pozdější uplatnění v životě. Tento zájem dětí chce podchytit tím, že jim dospělí, kteří jim četbu ve výuce zprostředkují, to znamená učitelé a knihovníci, dají najevo, že úspěšným zvládnutím čtení dosáhly něčeho opravdu mimořádného, za co si zaslouží uznání i odměnu nejen ve formě jedničky na vysvědčení.

Knihu pro prvňáčka napíše renomovaný český autor speciálně pro děti z prvních tříd určitého školního roku a nebude se prodávat v knihkupectvích. Na slavnostní akci ji zdarma obdrží děti zúčastněné projektu, kam je mohla přihlásit škola, školní knihovna nebo dětské oddělení veřejné knihovny.

Prvního úspěšného ročníku projektu, na němž spolupracovalo více než 80 knihoven, se účastnilo 8534 prvňáčků z 232 škol. *Knihou pro prvňáčka* se stala knížka *Okno do komína* Ivony Březinové, kterou ilustrovala Vlasta Baránková.

A JSME NA FACEBOOKU, PANÍ ŘEDITELOVÁ...

Měli jsme noviny, korespondenční listky, dopisní papír, pohledy, domácí telefony, mobilní telefony, Skype, Icq a teď máme FACEBOOK (dále jen FB). Co je FB? Je to internetový portál, kde se scházejí a hledají lidé. Dlouho jste někoho neviděli? Zkuste ho najít na FB a věřte, bude tam.

Mě osobně pohltil přibližně před půl rokem. Chodily mi na e-mailovou adresu pozvánky od známých a já si řekla proč ne, proč to nezkusit. Našla jsem tam přes 400 přátel. Lidí, které jsem naposledy viděla na základní škole, nebo které vídám denně, nebo jen známé známých, kteří vědí, kde a kdy se co děje – a to člověk právě díky Facebooku ví.

Nejde o to vědět, kdo co večerel nebo kdy byl naposledy zamilovaný, ale vědět, že zítra tamten DJ pořádá tamtu akci někde v klubu a pozve lidi, a ti pozvou další a další, až se pozvánka dostane k vám. Takže co je FACEBOOK? Rychlý přenos informací mezi lidmi! A to dnešní populace (minimálně mezi 13 až 25 lety) vyžaduje. Potřebuje mít všechno nastrojené a připravené na podnose, nechce mít s ničím žádné starosti a žádnou práci. Proč by vypisovali několik internetových adres, když stačí jen jedna?

Právě z tohoto důvodu, z důvodu, že vím, jak jsou lidé pohodlní, jsem před pár měsíci udělala na FB stránku Jihočeské vědecké knihovny v Českých Budějovicích. Pozvala jsem své přátele a ti pozvali své, a zmíněná knihovna má již nyní kolem 120 členů. Není to moc, ale zase to není málo. Snažím se vypsát na zeď této skupiny všechny důležité informace. A to od změny otvírací doby o jarních prázdninách po různé výstavy, přednášky a akce, které v JVK ČB pořádáme pro naše čtenáře, ale i nečtenáře. Zmiňuji i nečtenáře, protože ne každý člen skupiny je čtenářem naší knihovny. Ale právě proto jsem tuto skupinu vy-

tvořila. Jde o propagaci knihovny jako takové a zároveň nalákání nových čtenářů.

Na FB si dělá každý co chce, může si vytvořit jakoukoliv skupinu s jakýmkoliv názvem a nikdo mu za to hlavu neutrhne. Chce to udělat? Tak ať to udělá, nikdo mu nebrání. Já k tomu přistoupila stejně, nikoho jsem se neptala a udělala jsem stránku organizaci, v níž pracuji, kterou zřizuje Jihočeský kraj a která má své vedení. Proč bych se ptala? Ptal se snad někdo známého politika, zda mu může udělat skupinu „Komunisté nás dostali za 40 let do p...“, xy našel zkratku?“ Nikdo se neptal, tak proč já? Chápu, že to vedení trochu nadzvedlo, ale když se hlouběji podívá na stránky Facebooku, tak pochopí, že může být v klidu, že se vlastně nic tak hrozného nestalo.

ZUZANA ČENCOVÁ

P. S. Opravdu mě Zuzana nadzvedla, když jsem zjistila, že Jihočeská vědecká knihovna je na Facebooku (a dokonce třikrát, z toho jen jednou je správcem stránky moje kolegyně). Nejsem příznivcem této komunikace na Internetu. Netušila jsem ani, že si každý může založit profil na Facebooku pod jakýmkoliv jménem či názvem jakékoliv instituce nebo organizace. Pak jsme si to se Zuzanou vyříkaly, a já dnes vidím i klady, o nichž Zuzana píše. Zejména ty, že přátelé budou mít ve stejný čas na zdi naše aktuality a nemusí se proklíkávat na náš web... Ale stále je zde nebezpečí v tom, že naším jménem může být řečeno ledacos a ledaskomu. Ale co s tím udělám, že? A tak je Jihočeská vědecká knihovna v Českých Budějovicích na Facebooku a oficiálním správcem byla jmenována Zuzana Čencová – cencova@cubvk.cz.

KVĚTA CEMPÍRKOVÁ

ředitelka Jihočeské vědecké knihovny

Ve dnech 9.–11. září 2009 se konala v pořadí již **14. knihovnická dílna** pořádaná v rámci festivalu **Jičín – město pohádky** na téma *Krajina v pohádce – pohádka v krajině*.

Dílny se zúčastnilo 40 knihovnic včetně delegace polských knihovnic ze Świdnice. Slavnostního zahájení byla přítomna dcera Václava Čtvrtka Markéta Tengbom se synem Paulem, dramaturgyně ČT Anna Jurásková a tisková mluvčí ostravské televize Jolanta Pilařová. Důvodem k pozvání těchto vzácných hostů bylo předpremiérové uvedení nového dokumentárního filmu o Václavu Čtvrtkovi *Strejda Čtvrtek* z televizního cyklu *Předčasná úmrtí*.

Na programu dílny byl mimo jiné zážitkový seminář s názvem *Cesta životním labyrintem* s výtvarnicí Jitkou Beringovou nebo setkání s *Labyrintem příběhů a barev* malířky Renáty Fučíkové v Porotním sále zámku a rovněž setkání s tvůrci pohádkových příběhů *O čertu Peptáši* Janem Sobotkou a Jiřím Fixlem.

Účastnice dílny se také vydaly hledat *Pohádku v krajině Českého ráje*. Návštěvě sochaře Petra Kavana na Malé Lhotě předcházela prohlídka Šolcova statku v Sobotce, kde je instalována v nové Galerii Karla Samšíňáka výstava loutek, objektů a soch toho zajímavého umělce.

Knihovnická dílna **Setkání s loutkou**, která si získává stále větší popularitu mezi „děckaři“, se konala již počtvrté. Městská knihovna v Chrudimi hostila ve dnech 2. a 3. července 2009 knihovnice z celé republiky i zahraničí. Celý seminář byl věnovaný biblioterapii a vedly jej lektorky za Slovenské republiky PhDr. Timotea Vráblová a Mgr. Gabriela Futová.

Na programu dílny byly také návštěvy divadelních představení a doprovodného programu Festivalu amatérského loutkářství Loutkářská Chrudim. Projekt knihovnické dílny je realizován s finanční podporou Ministerstva kultury ČR a SKIP ČR.

Klub se v roce 2009 stal spoluorganizátorem celostátní akce **Den pro dětskou knihu** vyhlášené Sekcí veřejných knihoven SKIP. Termín 3. ročníku byl stanoven na 28. listopadu 2009, tj. sobotu před první adventní nedělí.

Do projektu se zapojilo 155 knihoven, které uspořádaly celou řadu akcí zaměřených přede-

vším na knihy pro děti, ale také na četbu a na knihovnu, jako například výstavy knih nebo jejich prodej, výstavy výtvarných prací vzniklých na základě četby, znalostní soutěže (s využitím knih), besedy s autory.

Hlavní organizátorkou, která Den pro dětskou knihu poprvé zorganizovala, byla i pro rok 2009 Eva Kubšová z dětského oddělení Městské knihovny v Děčíně.

Dalším novým projektem KDK SKIP je **Populná pohádková země**, putovní výstava loutek spisovatelky a malířky Vítězslavy Klimtové vytvořených na základě ilustrací z jejich dětských knížek.

Výstava zahrnuje tři soubory po 15 loutkách, které putují po knihovnách naší republiky. Součástí projektu jsou i setkání se spisovatelkou Vítězslavou Klimtovou: besedy, autorská čtení a výtvarné dílny ve vybraných českých a moravských knihovnách. Každá z přihlášených knihoven má podle svých možností a podmínek výstavu zapůjčenou na dva týdny; výjimku tvoří období letních prázdnin a vánočních svátků, kdy je doba setrvání výstavy v jednom místě delší.

Projekt byl odstartován v květnu 2009 v Knihovně města Hradce Králové výtvarným seminářem pro knihovníky z celé ČR. Do projektu se zapojilo 43 knihoven z různých koutů ČR, výstavu si prohlédlo 12 900 dětí a 450 dospělých.

Řada báječných projektů se realizuje prakticky ve všech regionech. Za všechny zmíním jen ty „nové“: na severní Moravě to byla například **Skvělá kniha**, která je pokračováním vynikajícího projektu Škola naruby, ve východních Čechách soutěžní hra **My všichni jsme Východočeši**, na Karlovarsku **Hry bez hranic** nebo **Knihovna snů** atd. Aktivit, které se realizují v dětských knihovnách, je opravdu mnoho, na to, abychom je alespoň vyjmenovali, třebaže by si to rozhodně zasloužily, nemáme dostatek prostoru. Všechny mají jediný cíl – podporovat děti v lásce ke knížkám a četbě. A za to patří velký dík všem knihovnicím a knihovníkům „děckařům“.

LENKA VÁCLAVÍKOVÁ ANTOŠOVÁ
» antosova@knihovnahk.cz

ČTENÁŘ informuje

Vážení a milí čtenáři, máte zájem přispět do rubriky POSTŘEHY – NÁZORY článkem na jakékoliv téma z knihovnického světa? Neváhejte nás kontaktovat na mailu ctenar@svkkl.cz. Vaše názory nás zajímají.

Redakce Čtenáře

Rok knihy 2009 v Muzeu umění Olomouc

V loňském roce věnovalo olomoucké Muzeum umění (MUO) ve svých dvou prostorách Arcidiecéznímu muzeu (AM) a Muzeu moderního umění (MMU) mimořádnou pozornost knižnímu umění; rok 2009 dokonce Olomoučtí nazvali Rokem knihy.

Baroko, avantgarda, moderna, lettrismus

Již v únoru byla v AM otevřena výstava *Růžová zahrádka*. Pořadatelé na ní prezentovali na dvě stovky rukopisných modlitebních knížek. Lidoví tvůrci je na Moravě z levných tisků opisovali a sverázně zdobili zhruba od poloviny 18. do poloviny 19. století. Vystavená kolekce byla na jedné straně příkladem spontánně vytvářeného lidového, insitního umění, na straně druhé pak působivým dokladem lidové zbožnosti v době vzniku půvabných exponátů.

Na jiné místo v dějinách knižní kultury mířila výstava přístupná v MMU od dubna do června. Přední znalci moderního českého umění 20. století Karel Srp a Lenka Bydžovská sem připravili výstavu *Asymetrická harmonie*. Představili na ní dvě stovky knih, časopisů a plakátů navržených průkopníkem nové typografie a významnou postavou české kulturní avantgardy Karlem Teigem. Pro jeho tvorbu byla charakteristická snaha zbavit tiskoviny přebytných, zdobných prvků. Ilustrační kresby často nahradily fotografie. V paměti nejširších čtenářských vrstev je jeho značka Fromkova nakladatelství Odeon. V expozici samozřejmě nechyběly nejnámější Teigeho typografické počiny, jako sborník *Devětsil* (1922), Seifertova sbírka *Na vlnách TSF* (1925) či Nezvalova *Abeceda* (1926).

Dalším významným podnětem v MMU byla výstava knižní tvorby Josefa Čapka

Vidět knihu. V reprezentativním výběru zde bylo možné prohlédnout si především jeho obálky a vazby, ale také ilustrace, knižní značky a úpravy. Prvním významným Čapkovým knižním dílem byla v roce 1919 kompletní úprava Apollinairova *Pásma*, vydaného v nakladatelství Borový. Postupně upravil a vyzdobil knihy řady svých souputníků (Neumanna, Mahena, Peroutky, Poláčka aj.), ale i Marinettiho, Wellse či O'Neila. Pochopitelně dal podobu knihám bratra Karla, sestry Heleny i svým. K vidění byla mj. autorská kniha *Diktátorovy boty* (Borový 1937), jež patřila k významným záminkám jeho pronásledování Němci.

V knižní tvorbě Josef Čapek přemostil období mezi modernismem počátku století a výtvarnou avantgardou. Jeho práce byly nesené expresionismem, ale i poetikou dobových reklam a okrajově též futurismem. Pozoruhodnou součástí výstavy byl poprvé vystavený soubor tzv. „odložených obrazů“ z pozůstatosti, jež byly po válce rozřezány a nyní opět sestaveny.

Osobitým příspěvkem k loňské hlavní výstavní linii MUO byla i výstava Jiřího Ověčáčka v MMU nazvaná *Komunikace písmem & obrazem*. Expozice našeho předního lettristy přibližovala jeho dílo, jež se od 60. let zabývá vztahem mezi písmem a obrazem, plastikou, objektem či fotografií. Písmo je pro ostravského malíře (nar. 1933), grafika, ale i sochaře a také básníka prostředkem nejen literárního, ale i výtvarného sdělení. Písmena využívá ve svých kompozicích jako výtvarný prvek.

Listování

Stěžejním projektem olomouckého Roku knihy byl rozsáhlý výstavní triptych nazvaný *Listo-*



Kniha-objekt Monogramisty T. D. (Dezidera Tótha) „Kniha o prenatalním stavu“ byl součástí expozice autorských knih na výstavě Listování

vání, prezentovaný v MMU. V jeho expozici na sebe navazovaly reprezentační výběr knih, které dokládaly vývoj naší knižní kultury v prvních šesti dekadách 20. století, knihovna významného olomouckého, přesněji samotišského bibliofila, polyglota a překladatele Otto Františka Bablera (1901–1984) a expozice autorských knih a knih jako výtvarných objektů.

První část výstavy přiblížila proměnu podoby knih v souvislosti s érou různých výtvarných směrů (secese, symbolismu, surrealismu, funkcionalismu, poetismu, pop-artu ad.). Tři stovky exponátů byly vybrány z koncepčně budované sbírky knih 20. století v knihovně muzea. Návštěvník mohl sledovat, jak se na knižní kultuře podíleli nejvýznamnější z umělců jednotlivých uměleckých etap, jak se zároveň vytvářela skupina specializovaných úpravců knih a také jak nadšeně i promyšleně dovedli knihy přivádět na svět jejich vydavatelé.

MUO před pěti lety získalo literární pozůstatost po O. F. Bablerovi. Její součástí byla i rozsáhlá knihovna, kterou muzeum návštěvníkům představilo v osmi výběrových segmentech v původním nábytku z pracovny. Udivující byla jazyková šíře knih. Jednu část expozice tvořily Bablerovy překlady, jinou část knihy, z nichž překládal i s jeho rukopisnými poznámkami. Zhlédnout bylo možné i část jeho korespondence a knihy s dedikacemi. A široce byla samozřejmě prezentována bibliofilská složka Bablerovy knihovny.

Z bohatých a unikátních sbírek MUO byla připravena i třetí část výstavy, prezentace autorských knih a knih jako výtvarných objektů od 60. let až do nynějšího desetiletí, nazvaná

Cesta k modrému kontejneru. Umělecké autor-ské knize se pod vlivem výtvarné avantgardy 60. let u nás věnovali a věnují mj. Jiří Kolář, Květa Pacovská, Ladislav Novák, František Skála či Petr Nikl. V expozici se objevila i díla Andyho Warhola, Roberta Wattse, Marcela Duchampa a dalších. Zvláštní místo v olomoucké sbírce – i zmiňované výstavní prezentaci – mají autorské knihy z produkce berlínského nakladatelství Rainer Verlag. Jako jediná instituce na světě vlastní MUO jejich kompletní soubor. Mezi tvůrci knih-objektů se často objevují konceptualisté. K nejpůsobivějším objektům v expozici patřila mrazivě totalitní Knížákova *Kniha dokumentů* s vazbou z betonu posetého skleněnými střepy. Plakátovou tvář celou výstavu se stala klubička textilní pásky potištěná texty v různých abecedách Dezidera Tótha nazvaná *Kniha o prenatalním stavu*. K vidění bylo mj. též dílo Man Raye *Le Pain Peint* se sádrovou bagetou na svrchní desce a další pozoruhodné objekty. Kolekci autorských knih i celou výstavu Listování ironicky uzavíral modrý kontejner na odpadový papír plný knih.

Středověké unikáty na závěr

Až do románského 12. století zavedla návštěvníky AMO poslední ze zdejších loňských výstav *Jindřich Zdík (1126–1150) / Olomoucký biskup uprostřed Evropy*.

Vedle zdobných stavebních fragmentů a drobných dobových předmětů byl jejím jádrem soubor rukopisů pocházejících z olomouckého Zdikova skriptoria. Mezi nimi dominoval *Olomoucký kolektář*, dříve zvaný *Horologium olomoucké*, zapůjčený z Královské knihovny ve Stockholmu (samozřejmě, válečná kořist Švédů z třicetileté války). Mít možnost spatřit slavnou knihu – otevřenou na dedikačním listě s ilustrací zobrazující papeže Řehoře, skupinu osob i s biskupem Zdikem, a také samotné iluminátory Hildeberta a Everwina – a k tomu v místech, kde před devíti stoletími vznikla (konkrétně v nedalekém klášteře Hradisko), to opravdu bralo dech. Neméně upoutala další z vystavených knih, spis sv. Augustina *De civitate Dei* se známým rozmarným vyobrazením obou iluminátorů (prvních umělců v dějinách českého výtvarného umění, jež známe jmé-



Vítězslav Nezval, Abeceda, 1926 z expozice Karel Teige / Zbýněk Baladrán / Asymetrická harmonie

nem), kteří zahánějí myš kradoucí Hildebertovo jídlo. K vidění byly i další knihy vzniklé ve Zdíkové době. Rukopisy ze Zdíkovy skriptoria tvoří nejrozsáhlejší kolekci svého druhu na českomoravském území z doby před 13. stoletím. Výstava byla přímo učebnicí románské knižní tvorby. Návštěvníci měli možnost prolistovat si ukázky vystavených rukopisů v digitální podobě, zvětšit si písmo a iluminace a obdivovat fantazii i výtvarný um dávných umělců. Domnívám se, že co do významu a ojedinelosti vystavených děl, mohla se olomoucká expozice měřit s nedávnou pražskou výstavou věnovanou Codexu gigas.

Většina knižních exponátů, samozřejmě s výjimkou středověkých kodexů, na jednotlivých výstavách byla z majetku pořádajícího MUO. Knihovna muzea dnes čítá asi 35 000 svazků. Vedle základního fondu umělecko-historické a příbuzné literatury jsou v jejím rámci i specializované fondy a sbírky. Jednu z nich tvoří zmíněná knihovna O. F. Bablera, k níž patří i jeho rozsáhlá korespondence s více než 1500 osobnostmi a institucemi. Kolekce 400 rukopisných modlitebních knížek, shromážděná praž-

ským sběratelem Janem Pošem, kterou MUO před několika lety získalo, byla základem výstavy Růžová zahrádka. V knihovně je od 90. let systematicky budován fond Kniha 20. století, zaměřený především na meziválečnou avantgardu a pozdní poválečnou modernu. Zhruba 800 předmětů pak má sbírka autorských knih, jež však není součástí knihovny, ale uměleckých sbírkových fondů. Kurátoři výstav tedy měli z čeho vybírat.

Jednotlivé výstavy doprovodily obsáhlé katalogy (s výjimkou E. Ovčáčka, jemuž vyšla monografie v roce 2007 v nakladatelství Gallery). Publikace Aleny Pomajzlové *Vidět knihu* vyšla teprve letos v edici Moderní česká kniha nakladatelství Kant. Na třech stovkách stran publikace přináší mj. kompletní sadu Čapkových knižních obálek.

Nevšední výstavní činnost MUO, nejen ve vztahu ke knižnímu umění, si bezesporu zaslouží pozornost. Význam expozic dalece překračuje hranice Olomouce. A do hanácké metropole to naštěstí není daleko ani z Čech, tím méně z dalších částí Moravy.

JAN MEIER > knihovna@broumov.net
Foto Tiskový servis Muzea umění Olomouc

síme se vydat na úplný začátek a zeptat se samotné autorky olomoucké ankety Sylvie Sommerové. „Projekt *Kniha mého srdce* mě natolik zaujal, že jsem měla potřebu pro něj udělat více, než rozdávat anketní lístky k hlasování o nejoblíbenější knihu,“ vypravuje S. Sommerová. „Napadlo mě, že by bylo zajímavé oslovit několik oblíbených pedagogů z univerzity a zeptat se jich, kterou knihu mají nejraději oni a proč. Oslovit ty, kteří jsou pro své studenty těmi pravými celebritami. Chtěla jsem také využít potenciálu univerzity, zapojit nejen pedagogy a knihovníky, ale i studenty, kteří se dokáží nadchnout a věnovat smysluplnému projektu spoustu energie a nápadů. Výzvou bylo i očekávání, že s projektem všichni získáme nové zkušenosti v neobvyklých rolích.“

Rozhodnutím zaměřit se na univerzitní pedagogy byla rovněž do jisté míry zaručena atraktivita ankety, protože se daly očekávat zajímavé a podnětné názory. Zbývalo ještě zvolit kompletní tým, který se ujme vlastního natáčení, a poté provést výběr respondentů. První otázka byla vyřešena za pomoci

S pedagogy Univerzity Palackého o knihách jejich srdce

Začátkem měsíce března 2010 se na webových stránkách Knihovny Univerzity Palackého v Olomouci objevilo pět nových videorozhovorů ankety *Kniha mého srdce na UP*, které doplnily pět krátkých filmů z jara loňského roku. Tímto počinem Knihovna UP ve spolupráci s Katedrou žurnalistiky FF UP navázala na mediální projekt České televize *Kniha mého srdce*.

Jak vlastně došlo k tomu, že se knihovníci z Olomouce rozhodli pokračovat ve známém projektu zaměřeném na čtenáře a jejich nejoblíbenější knihy? Abychom se dobrali odpovědi na naši otázku, mu-

Natáčení s Jiřím Chalupou



katedry žurnalistiky, která do realizačního týmu doporučila dva šikovné studenty – Jakuba Lukačšína a Marka Partyše. Druhý úkol, tedy jak vybrat ty správné pedagogy, se organizátoři rozhodli ponechat na samotných studentech. Přece jen, jsou to právě oni, kteří se s pedagogy setkávají nejčastěji a mají možnost je pozorovat při přednáškách a seminářích.

V průběhu několika týdnů tak měli studenti možnost formou hlasovacích lístků vybrat, které z pedagogů mají nejraději, kterých si nejvíce váží a koho by si přáli vidět i v netradiční situaci mimo přednáškový sál. Do výběru se proto mohl dostat kterýkoliv pedagog, jehož přednáška či seminář studenty zaujaly, někdo, kdo jim poradil s tvorbou bakalářské či diplomové práce, opravdová osobnost, která jedná férově

Rozhovor Marka Partyše s Václavem Řeřichou



a dokáže člověka podržet u zkoušky, či kdoví, třeba získali hlasy i sympatáci, s nimiž studenti občas zajdou na pivo. Kritéria, podle nichž studenti pedagogy vybírali, organizátoři zkrátka ponechali zcela na nich samotných. Po ukončení hlasování se sečetly všechny hlasy, bylo vybráno pět nejžádanějších favoritů, kteří byli následně osloveni a požádáni o účast v projektu. Nejprve se tedy v průběhu jara 2009

natáčely rozhovory s pěti pedagogy z Právnické fakulty Univerzity Palackého a poté čekal v listopadu a prosinci 2009 stejný úkol na pět jejich kolegů z Filozofické fakulty UP. A to byla právě ona chvíle pro jednotlivé čtenáře a především knihy, jež mají ve svém srdci.

Oba výše zmínění mladí filmaři se přitom s natáčením rozhovorů vypořádali vsutku originálně. Naprosto odmítli formu jednoduchého rozhovoru a místo toho přetavili povídání pedagogů o knihách v kratičké, ovšem velmi nápadité filmy. Každý, kdo četl například knihu Anny Gavaldy *Kdyby tak na mě někdo někde čekal*, si jistě povšimne, že rozhovor s Jitkou Mašátovou z Katedry historie je proložen

Natáčení s Václavem Řeřichou



jemnými reminiscencemi na jednotlivé povídky. Kytaristovy ruce, mobilem pokažená schůzka či rozhlížející se voják na vlakovém nádraží... S knihou Vladimíra Neffa *Královnyn nemají nohy* a komentářem Jiřího Chalupy z Katedry romanistiky se pro změnu ocitneme v temné alchymistické laboratoři při výrobě Kamene mudrců. A rozhovor s Václavem Řeřichou z katedry anglistiky a amerikanistiky o knize *V sobotu večer v neděli ráno* od Alana Sillitoa? Narážky na dělnické prostředí padesátých let 20. století a život „rozhněvaného muže“ dělícího svůj čas mezi práci v továrně a opíjení se v baru jsou více než výmluvné...

Výsledkem ankety *Kniha mého srdce na UP* je tedy deset krátkých medailonů o čtenářích a jejich knihách. Videorozhovory, z nichž často promlouvá až intimita prožitků jednotlivých pedagogů, by podle tvůrců celé ankety měly diváky/čtenáře pobavit, ale také zaujmout, přimět je přemýšlet o knihách a hlavně číst.

S videorozhovory se můžete seznámit na internetové adrese <http://www.upol.cz/kms>.

Text a foto **JINDŘICH JURÁŠ** > jindrich.juras@upol.cz

Z KNIHOVEN...

Jarní prázdniny v Regionální knihovně Karviná

První březnový týden byl u nás pro děti ve znamení jarních prázdnin. Tradicí **oddělení pro děti a mládež v Karviné – Novém Městě** se stalo setkávání všech čtenářů či jen dětí, které zrovna nikam nevyrazily na hory či k babičkám.



Foto archiv knihovny

Jako každoročně jsme pro naše návštěvníky připravili bohatý program plný her, soutěží, kvízů, ale i jarních prázdninových „úkolů“, které ale nebyly myšleny tak jako ve škole.

Každý den se na naší pobočce scházelo zhruba 25 dětí, které aktivity ať již znaly, či neznaly, a seznamovaly se tak se soutěžním kláním.

Nechyběly osvědčené hry: *Milionář* – plný záluďných otázek, ale taky velkých výher od našich sponzorů, *Sibiř* či *Ručkovaná*, které děti samy vyžadují, *Kyblíková*, *Knihomolický tučňák* či *Lžičkovaná*. Letos jsme do programu zařadili i *Retrohrátky*. Sáhli jsme do paměti rodičů a zahráli si *Vaška*, *Labadu* či *Mrkanou*.

Aby naši *Knihomolci* neměli pocit, že vše je zadarmo, vymysleli jsme pro ně zmíněné domácí prázdninové úkoly. Prvním z nich bylo z vypůjčených časopisů – postav – vymyslet *Pelmelmix* o minimálně pěti oknech. Byli jsme překvapení, že to zvládli i ti nejmenší.

Dále měly děti z názvů vybraných

knih složit básničku. Následoval *Knihomolický had* – logický sled deseti knih. V čem je tajemství této hry? Soutěžící museli podle názvu spojit deset knih, tedy vyhledat, aby jejich názvy spojovalo logické pořadí. Mysleli jsme si, že to bude oříšek, ale i přes některé chybičky si děti s úkolem poradily.

Nechyběly také hry pohybové – opičí dráha, skákání i běhy o závod. Nikdo, kdo přišel v týdnu od 1.–5. března 2010, neprohrál, každopádně možná zahnal nudu a ještě si mohl vysoutěžit nějakou tu sladkost či plyšáka.

Kdo by chtěl vidět více, může nahlédnout na fotogalerii naší knihovny na stránkách www.rkka.cz. Jarní prázdniny letošního roku jsou již za námi, ale teď se těšíme na ty další v roce 2011.

YVONA KOZUBKOVÁ

Masarykova veřejná knihovna Vsetín myslí na seniory i děti

V prvním březnovém týdnu zpestřily knihovnice z centrální půjčovny vsetínské knihovny den seniorům v Domově pro seniory na Ohradě a v klubu pracovníků ve školství – seniorů na Trávníkách. Námětem společného čtení byl *humor v literatuře*. Pro četbu byly vybrány laskavé a humorné povídky například od Karla Čapka, Jamese Herriota, Radky Kvačkové a dalších. K pohodové atmosféře přispěl i hudební doprovod písní divadla Semafor a dalších oblíbených skladeb.

O dobrém výběru tématu svědčil ohlas účastníků, kterým příběhy přinesly radost a dobrou náladu. Také se inspirovali k zapůjčení mnoha dobrých knih v knihovně.



Foto archiv knihovny

Účastníkům společného čtení byla představena možnost pravidelné donáškové služby pro zdravotně znevýhodněné seniory, kterou knihovna nabízí již několik let.

Dále v souvislosti s celorepublikovou akcí *Březen – měsíc čtenářů* připravily knihovnice ve vsetínských dětských půjčovnách v Luhu, na Trávníkách a v Rokytnici pestrý program pro děti. Například během akce

Čtení nám sluší se v knihovně v Luhu od 1. března objevil na počítačích nápis *Den bez počítačů*. „Dala se tak zelená“ knihám a společně se četlo a četlo a četlo. Četl se *Kvak a Žbluňk*, *Darebák David* a také *Nedokončené pohádky*, které měly děti za úkol dovyprávět. Postupně se zapojily i děti, které se běžně v knihovně zajímají spíše o počítače, a dokonce se jim to moc líbilo.

V trávnícké knihovně se zase četly knihy o strašidelech. S knihovnicí Pavlou si děti mohly popovídat o tom, kterých strašidel (nejen pohádkových) se nejvíce bojí a co s nimi dělá například strašák *tma*. Při schovávání pod deku si vytvořily tu správně strašidelnou atmosféru.

Aby se ale děti jen nebály, můžou si na Trávníkách v knihovně zahrát třeba minigolf, což uvítala například návštěva sluchově postižených dětí ze školy ve Valašském Meziříčí.

Trávnícká zvuková knihovna nabídla také komponovaný program

hudby a čtení pěveckého sboru Masarykova gymnázia Vsetín, při kterém se společně četla poezie a próza a zpívalo se.

V Rokytnické knihovně četly děti z knihy *Neotesánek* autorky Ivony Březinové, přičemž si zopakovaly

pravidla slušného chování, jejichž znalost se vždycky hodí.

V dětských půjčovnách je stále živo a měsíc březen byl otevřený všem čtenářům.

KATEŘINA JANOŠKOVÁ

s přispěním knihovnic dětských oddělení

Nová pobočka Knihovny Bedřicha Beneše Buchlovana v Uherském Hradišti – Mařaticích

Z demografického hlediska probíhá v posledních letech v městské části Mařatice přirozená obnova a rozmach populace, což se projevovalo



i na zvýšené návštěvnosti pobočky Knihovny Bedřicha Beneše Buchlovana v této městské části. Zatímco v roce 2002 navštívilo pobočku celkem 5363 osob, v roce 2005 už to bylo 7366 návštěvníků a v loňském roce jich prošlo pobočkou 9411. Dosud užívané prostory, v nichž knihovna sídlila od roku 1974, již několik let nevyhovovaly potřebám knihovny, zejména prostorové dispozice limitovaly činnost a celkovou koncepci pobočky.

Knihovna BBB v úzké koordinaci se svým zřizovatelem několik let trpělivě hledala nové prostory, v nichž by vzniklo moderní vzdělávací a informační zařízení pro občany v městské části Mařatice. Díky pochopení zřizovatele byl v roce 2007 zakoupen objekt čp. 60 (za 3,8 mil. Kč), který v všech stránkách vyhovoval zamýšlené adaptaci pro potřeby knihovny.

V loňském roce došlo k plánované přestavbě objektu firmou Tradix,

podle projektu Ing. arch. Přemysla Borunského a v úzké koordinaci s vedením knihovny. Náklady na celkovou rekonstrukci se sice vyšplhaly na téměř osm milionů korun, ale výsledkem je vznik moderní knihovny ve větších a důstojnějších prostorech, které splňují všechny předpoklady pro to, aby se staly místem setkávání uživatelů a návštěvníků. Vnitřní dispozice jsou kompletně vybaveny novým moderním zařízením, které odpovídá požadavkům 21. století, díky větším prostorám došlo k rozšíření počítačových stanic pro veřejnost, vznikla i klidová zóna, v níž je umístěna čítárna.

Otevřený prostor umožňuje propojit tradiční knihovnické a infor-



mační služby s činnostmi komunitního centra a ve spolupráci s dalšími organizacemi (např. mateřskou či základní školou, ale i seniory) rozvíjet kulturní, vzdělávací a volnočasové aktivity vycházející z potřeb této komunity.

Pro širší veřejnost byla pobočka Knihovny BBB otevřena v pondělí 1. února a čtenáři se mohou těšit zejména z rozšířené otevírací doby

(4 dny v týdnu). Mimo základní knihovnické činnosti se bude pobočka knihovny zaměřovat i na kulturní a vzdělávací akce pro všechny věkové kategorie, např. besedy, přednášky, výstavy a kurzy.



Foto archiv knihovny

V prostorách objektu je vedle pobočky umístěn i zásobník výměnného fondu, který využívají městské a obecní knihovny bývalého okresu Uher. Hradiště. Centralizace knihovnických služeb bude v budoucnu dokončena případnou dostavbou depozitu v zadní části objektu.

Knihovny zůstávají místem setkávání, což akceptuje i architektonické řešení nové pobočky, které působí mnohem vstřícněji a nabízí vybavení i uživatelům, kteří nepřícházejí jen kvůli knihám. Knihovna také patří k důležitým informačním kanálům, který doplňuje školy a přímo podporuje celoživotní vzdělávání. Městská část Mařatice tak pro své občany získala díky pochopení zřizovatele knihovny moderní vzdělávací a informační zařízení vybavené nejmodernějšími technologiemi.

RADOVAN JANČÁŘ

DOTAZ: Jak se v Británii řeší problém negramotnosti?

ODPOVĚĎ: V posledním čísle knihovnického zpravodaje *London CILIP* (Issue 22, February 2010) se píše o nové internetové síti nazvané **Chatabout** pro dospělé nad 16 let, kteří jsou pozadu se čtením a sdružují se ve čtenářských klubech (chataboutreading.ning.com/).

Statistické údaje ukazují, že více než polovina dospělých má úroveň gramotnosti nižší než patnáctileté děti, což je věk, kdy se ve školách skládá nižší maturita.

Vytvářejí se proto čtenářské kluby na podporu četby dospělých a jejich počet stále stoupá. Zakladatelem Chatabout je **The Reading Agency** (www.readingagency.org.uk/adults/chatabout/).

Jeho cílem je umožnit nezkušeným čtenářům, aby spolu s organizátory sdíleli své životní zájmy a zkušenosti a objevovali výhody četby. Diskuse nejsou omezeny jen na knihy, diskutují se také ostatní média a Internet. Kluby se zřizují v knihovnách, ve školách, na pracovištích, ve vězeních i v nákupních střediscích.

Členové klubu se učí jeden od druhého. Klub jim dává pocit bezpečí a pomáhá jim získat sebedůvěru. Činnost klubů je přízpusobována potřebám členů, důraz se klade na neformálnost a pružnost. Mnozí členové jsou rádi, že tak vybočí ze společenské izolace, ve které se ocitli, když neuměli číst.

V radách pro organizátory se zdůrazňuje, že nejdůležitější jsou kladné vztahy mezi lidmi, aby členové chodili do klubu rádi a těšili se na setkání. Jako příklad se na webové stránce uvádí klub pro bezdomovce na severolondýnském předměstí Brentu, který poskytuje bezdomovcům vzdělání a pomáhá jim hledat práci. Místní veřejná knihovna se tohoto projektu účastní.

Knihovníci mají dlouhou tradici dobrovolné práce ve večerních kurzech pro negramotné. Původně se tato výuka vedla formou soukromých lekcí, kde každý dobrovolník měl jen jednoho žáka. Dnes se klade důraz na práci ve skupinách.

S plánováním činnosti čtenářských klubů pomáhají další tři webové stránky:

Quick reads (www.quickreads.org.uk/) jsou mini-kničky napsané autory bestsellerů a celebritymi. Prodávají se za 1.99 liber v nákupních střediscích, knihkupectvích a online.

First Choice Books (www.firstchoicebooks.org.uk/) je databáze asi 600 knih vhodných pro dospělé začátečníky. V databázi jsou knihy s plnými texty, ale také zkrácené verze jako právě Quick Reads.

Six Book Challenge (www.sixbookchallenge.co.uk/) je název každoroční akce, které se letos účastní více než 200 organizací. Zúčastněný čtenář má přečíst šest knih a zapisovat si své dojmy do deníku. Když úkol splní, dostane vysvědčení.

Bývaly doby, kdy – podle mezinárodních statistických údajů – Británie dosahovala téměř sto procentní gramotnosti. Bohužel, dnes tomu tak není. Není snad mnoho lidí, kteří by vůbec neuměli číst, ale jsou zde i ti, kteří svých znalostí četby nevyužívají.

Mezi zcela negramotnými se najdou zajímavé případy. Kdysi dávno jsem se setkala s kapitánem rybářské lodi, který neuměl číst, protože jako dítě chodil za školu a dával přednost rybolovu s tatínkem. Když se stal kapitánem, jezdila s ním sekretářka, která mu pomáhala zakrývat jeho nedostatek. Zeptala jsem se ho, jak se mu podařilo složit navigační zkoušky. „*To bylo jednoduché, zaplatil jsem kamarádovi, aby mi učebnici natočil na zvukovou pásku.*“ Jako kapitán byl úspěšný, vydělával mnoho peněz. Až teprve, když se mu narodil syn, rychle se naučil číst, aby se před ním nemusel stydět.

DO ČÍSLA PŘÍSPĚLI

● **Zuzana Čencová** – Jihočeská vědecká knihovna v Českých Budějovicích ● **Mgr. Hana Dospivová** – Knihovna Jiřího Mahena v Brně ● **Mgr. Libuše Foberová** – Ústav bohemistiky a knihovnictví Filozoficko-přírodovědecké fakulty Slezské univerzity v Opavě ● **Mgr. Marcela Gúttnerová** – Městská knihovna Litvínov ● **Magdalena Hlušíková** – Knihovna Augustina Dubenského Borovany ● **Mgr. Jindřich Juráš** – Knihovna Univerzity Palackého v Olomouci ● **Bc. Kateřina Kapounová** – editorka portálu Audioknihy.net, KISK FF MUNI, Brno ● **Mgr. Ludmila Karlíková** – Městská knihovna Kopřivnice ● **Mgr. Petra Koutná** – Koutná & Slušná, advokátní kancelář v.o.s., Praha ● **Mgr. Monika Kratochvílová** – Moravská zemská knihovna, Brno ● **PhDr. Jan Meier** – Městská knihovna v Broumově ● **Ivana Roubíčková** – Městská knihovna Štětí ● **Bc. Alžběta Škytová** – koordinátora projektu Audioknihy.net, KISK FF MUNI, Brno ● **Mgr. Lenka Václavíková Antoňová** – Knihovna města Hradce Králové ● **Daniela Wimmerová** – Jihočeská regionální organizace SKIP ČR

Zdroje jsou dostupné v Knihovně knihovnické literatury Národní knihovny ČR

Slovenská zemědělská univerzita (SPU) a sdružení EUNIS Slovensko zorganizovalo v Nitře koncem roku 2009 mezinárodní konferenci **UNINFOS 2009**. Konference se konala pod záštitou ministra školství SR a rektora SPU v Nitře. Cílem konference byla prezentace nejnovějších poznatků z oblasti ICT, využití moderních informačních technologií ve vysokoškolském prostředí, integrace e-vzdělávání do výukového procesu, zhodnocení současného stavu a výměna zkušeností ve vývoji, inovací a provozu informačních systémů na vysokých školách. V sekci Informační technologie a vysoké školy se představily společnosti a organizace, které se ve své činnosti věnují informačním systémům využívaným v akademickém prostředí. Další vývoj v oblasti RFID, čipů MIFARE a průkaz studenta a zaměstnance představily společnosti Cominfo a EMTEST. V sekci Informační systémy a informační služby vysokých škol zaujaly přednášky zástupců MU v Brně o univerzitním informačním systému pro řízení a správu projektů a zástupců UPJŠ v Košicích, kteří se zamýšleli nad otázkou Quo vadis AiS2? Zasedání sekce IT infrastruktura se věnovalo otázkám řešení plagiátorství v akademickém prostředí. Sborník z konference je na webové adrese – <http://www.fem.uniag.sk/uninfos2009/sk/zbornik>.

(*Bibliotheca Universitatis* – 5. ročník /číslo 2, 2009–2010, s. 26)

Americký Úřad pro copyright v Kongresové knihovně mění své služby a ceny. Díky úsporám nákladů prostřednictvím automatizace administrativy některé poplatky klesají nebo zůstávají stejné. Poplatky za služby, které vyžadují převážně manuální práci, se zvyšují. Navrhovaný poplatek za podání žádosti o ochranu autorských práv on-line pomocí nového elektronického úřadu pro autorská práva známého jako ECO zůstává 35 dolarů. Poplatky za další možnosti podání však budou stoupat. Navrhovaný nový poplatek za použití fill-in formuláře CO je 50 dolarů, což představuje nárůst o 5 dolarů. Nový poplatek za papírovou žádost je 65 dolarů, což představuje nárůst o 20 dolarů. Zpráva úřadu uvádí, že tyto poplatky odrážejí přání odradit od používání tradičních papírových formulářů, které jsou velmi nákladné. Mezi další

výhody elektronického podání, kromě nižšího poplatku za podání a rychlejší zpracování, patří schopnost sledovat stav pohledávek on-line, platbu kreditní nebo debetní kartou a vkládání určitých kategorií registrovaných prací v elektronické podobě. **Více než 50 procent autorských pohledávek je nyní předloženo on-line.** Pokud se novou strukturou poplatků inspiruje dalších 30 až 40 procent papírových podání, celkové roční úspory vlády budou ohromné, a čekatelé získají své osvědčení o registraci rychleji. Čekací doba získání osvědčení on-line je mnohem kratší pro uživatele této formy, než pro ty, kteří předloží dokument v papírové podobě. Pro kompletní seznam poplatků slouží stránky www.copyright.gov/docs/fees.html.

(*Information Bulletin Library of Congress* – Vol. 68, No. 6/2009, s. 5)

Po čtyřech letech výstavby byla koncem roku 2009 otevřena nová univerzitní knihovna v německém Lipsku. Jejím mottem je **Knihy po celý den – První saská knihovna otevřená 24 hodin denně**. Na 5000 metrech čtverečních nabízí prostor pro 500 000 svazků a tvoří důležitý mezník v budování univerzitního kampusu. Předchůdce nové knihovny byla Knihovna pro humanitní a společenskou vědu lipské university otevřená roku 1978. Stará knihovna měla minimum přirozeného světla a pracoviště knihovníků byla dokonce bez oken. V nové budově byl kladen důraz primárně na optimalizaci pracovních míst studentů s přirozeným světlem, které zajišťují velké prosklené plochy. Volný výběr nabízí 90 procent dokumentů a vnitřní uspořádání prostor knihovny zajišťuje i do budoucna velkou flexibilitu. Kombinace krásné architektury a moderních informačních služeb přístupných 24 hodin denně je zárukou úspěchu nové lipské knihovny. Budova byla financována **Evropským fondem pro regionální rozvoj** v projektu **Infrastruktura v oblasti vysokoškolského vzdělávání**. Podmínkou výstavby bylo propojení vědy a výzkumu v rámci univerzity, ale také propojení na další kooperující instituce a komerční firmy. V knihovně pracuje 13 profesionálů plus studenti asistenti a dvě osoby bezpečnostní agentury. Po roce činnosti bude personální zajištění vyhodnoceno. (*Das Magazin der Bibliotheken in Sachsen* – Jg. 2 /Nr. 04, Dezember 2009, s. 225)

Připravil **ROMAN GIEBISCH**

Úplný přehled novinek najdete na adrese http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=09_Okn/Prirustky.htm

KNIHOVNICTVÍ

Teorie. Řízení a organizace

BYKE, Suzanne – LOWE-WINCENTSEN, Dawn : A Leadership Primer for New Librarians : tools for helping today's early-career librarians to become tomorrow's library leaders. / Zákklady vedení pro nové knihovníky : z čerstvého absolventa vedoucím pracovníkem. / Oxford : Chandos, 2009. – xiii, 167 s. – (Chandos Information Professional Series) *Kf 37.737*

CILIP : the Chartered Institute of Library and Information Professionals : yearbook 2009 / comp. by Kathryn Beecroft. / Výroční zpráva CILIP 2009. / London : Facet, 2009. – xii, 484 s. *Kp 37.851*

GUBINA, L. V. – POTECHINA, N. F. – ŠUMINOVA, I. O. : Delovoje obščeniženje v biblioteknom kolektive : praktičeskoje posobjije. / Pracovní vztahy v knihovnickém kolektivu. Příručka. / Moskva : Libereja-Bibinform, 2009. – 87 s. – (Bibliotekar' i vremja. XXI vek ; vyp. 113) *Kfa 8.939/B*

Histoire en bibliothèque / sous la direction de Valérie Tesniere. / Dějiny knihoven. / Paris : Éd. du Cercle de la Librairie, 2009. – 254 s. – (Collection Bibliothèques) *Kdb 38.208*

Automatizace knihovnické a informační činnosti

BRUMLEY, Rebecca : Electronic Collection Management Forms, Policies, Procedures, and Guidelines Manual with CD-ROM. / Formy řízení elektronických sbírek, strategie, metody a směrnice. Příručka. / New York : Neal-Schuman, 2009. – xxiii, 503 s. + 1 CD-ROM. *Abdf 37.907*

DRIGAJLO, Vasilij Gerasimovič : Technologija raboty biblioteki : naučno-praktičeskoje posobjije. / Technologie práce knihovny. Příručka. / Moskva : Libereja-Bibinform, 2009. – 544 s. – (Bibliotekar' i vremja. XXI vek ; vyp. 104) *Ab 38.129*

ERDMAN, Jacquelyn Marie : Library Web Ecology : what you need to know as web design coordinator. / Ekologie knihovnického webu : co potřebujete znát jako koordinátor webového projektu. / Oxford : Chandos, 2009. – xv, 192 s. – (Chandos Information Professional Series) *Abdg 37.915*

Organizace knihovních fondů

New Perspectives on Subject Indexing and Classification : essays in honour of Magda Heiner-Freiling. / Nové perspektivy v předmětovém indexování a klasifikaci. Eseje na počest Magdy Heiner-Freiling. / Leipzig : Deutsche Nationalbibliothek, 2008. – 333 s. : il. *Of 37.832*

SEDLÁČKOVÁ, Lýdia : Emlerov katalóg. Bratislava : Univerzitná knižnica, 2009. – 46 s. : il. *Oed 8.973/B*

UNIMARC Manual : bibliographic format / ed. by Alan Hopkinson. – 3rd ed. / Příručka UNIMARC : bibliografický formát. / München : Saur, 2008. – 760 s. – (IFLA Series on Bibliographic Control ; vol. 36) *Odab 38.125*

Sítě knihoven

Knihovna U Mokřinky. – Mokré : Knihovna U Mokřinky, 2009. – 11, [6] l. : barev. il., tabulky *Teg 8.985/B*

Knihovna UP a její služby. Olomouc : Univerzita Palackého, 2009. – 31 s. : barev. il. *Tb 8.958/B*

Knihovny Zlínského kraje : činnost a výsledky veřejných knihoven v roce 2008 / zpracovala Eva Peprníčková. Zlín : Krajská knihovna Františka Bartoše, 2009. – 39 s. : barev. il., grafy, tabulky *Kfda 8.961/B*

Spätantike Bibliotheken : Leben und Lesen in den frühen Klöstern Ägyptens / herausgegeben von Harald Froschauer und Cornelia Eva Römer. / Pozdněantické knihovny : život a četba v ranných egyptských kláštorech. / Wien : Phoibos, 2008. – vii, 158 s. : il. – (Nilus ; Bd. 14) *Tr 37.723*

Univerzitná knižnica v Bratislave 1919–2009 / zostavil Libor Trgiňa. Bratislava : Univerzitná knižnica, 2009. – 131 s. : barev. il. *Tb 38.155*

Služby knihoven

Čítanie mládeže v Bratislavskom kraji : interpretácia výsledkov výskumu / Anna Gašparovičová ... [et al.] . Bratislava : Centrum vedecko-technických informácií SR, 2009. – 108 s. : il., tabulky *Sf 8.982/B*

Lesen in Deutschland 2008 : eine Studie der Stiftung Lesen / Herausgeber: Stiftung Lesen. / Četba v Německu 2008. Studie. / Mainz : Stiftung Lesen, 2009. – 248 s. : grafy *Sf 38.160*

Senioři v komunitní knihovně. Vsetín : Masarykova veřejná knihovna, [2009?]. – 1 DVD-R – video (3 min.) : zvuk., barev. *Sbb 447/DVD*

Vzdálené v nás a blízkost v cizím : Česká kniha pro děti a mládež 2008 / text a redakce Martin Reissner a Milena Šubrtová. Praha : [Ministerstvo kultury ČR], 2009. – 60 s. : il. *Scb 8.897/B*

Městská knihovna Štětí

Městská knihovna Štětí (okres Litoměřice, Ústecký kraj) je moderní, veřejná knihovna, která poskytuje svým uživatelům, především občanům města Štětí a blízkého okolí, knihovnické i informační služby v návaznosti na systematicky budovaný knihovní fond a informační databáze knihovny. Otevřena byla v září 1996, budova knihovny se nachází ve středu města. V roce 2009 měla knihovna ve svém fondu 45 084 jednotek, nakoupila přes 1800 titulů. Knihovna je automatizovaná, souborný katalog byl zpracován systémem Clavius. Vlnohody do knihovny zavítalo téměř 18 000 návštěvníků, čtenářský průkaz vlastnilo 971 čtenářů (z toho 344 děti do 15 let). Součástí knihovny je informační středisko, aktivity knihovny jsou zveřejňovány na www.steti.cz/kultura/knihovna.



Logo knihovny vzniklo v říjnu 2008, jeho autorem je malíř a grafik Petr Minka (www.minkapetr.webnode.cz), který k tomu uvádí: „Logo je nakresleno dnes již netradičně – ručně, a teprve poté je upravováno v počítači. Záměrem bylo vytvořit logo zajímavé kaligrafickou vzušností a lehkostí, proto je vějíř listů stylizované knihy nakreslen jedním tahem nestejně silnou čarou. Tomuto základnímu prvku je podřízena kresba rozevřených desek knihy i typ písma. Barevnost základní verze loga má evokovat dojem zlatotiskové ražby na kožené vazbě“.

IVANA ROUBÍČKOVÁ • ivana.roubickova@mk.steti.cz

Městská knihovna Kopřivnice

Městská knihovna Kopřivnice (www.kdk.cz) je jako jediná v okrese Nový Jičín (Moravskoslezský kraj) samostatnou příspěvkovou organizací. Počátky knihovny spadají do 19. století, do doby bohaté na nejrůznější spolkovou činnost. Existence čtenářsko-pěveckého spolku Vlastimil dala v roce 1870 popud k založení spolkové knihovny ve městě. Tehdy učitel Leopold Vícha daroval vznikající knihovně několik svazků knih a vyzval k tomu i další občany. Knihovna dál rostla z darů soukromníků a větší nákupy se pořizovaly z výtěžků společenských akcí.

Během první republiky převzal knihovnu Sokol, který ji později předal městu. Nadále se knihovna řídila a byla spravována podle prvního knihovnického zákona. Od roku 1948 působily ve městě knihovny dvě, a to místní lidová a tatrovácká odborová knihovna. Zlomem v činnosti obou kopřivnických knihoven se stala 90. léta minulého století. Společenské změny přinesly nutnost vytvoření jediné velké knihovny, proto se obě pracoviště organizačně sloučila a od roku 1998 byla už jednotná velká knihovna přestěhována do nových prostor Kulturního domu Kopřivnice. Kromě centrální knihovny spadá pod kopřivnickou knihovnu pět poboček.

Knižní fond obsahuje 64 073 jednotek, využívá ho 2712 čtenářů. Knihovna je automatizovaná a pra-



cuje se systémem Clavius. Podstatou naší činnosti je snaha o cílenou a pravidelnou kolektivní i individuální práci se čtenáři. Máme propracovanou metodiku práce s mateřskými i základními školami, systematicky se věnujeme i seniorům v Akademii třetího věku semestrálními cykly přednášek. Pravidelně rovněž pořádáme výstavy fotografií nebo malířské tvorby regionálních autorů a setkání se zajímavými lidmi s besedami.

V roce 1998 jsme vyhlásili soutěž pro děti kopřivnických škol, která měla dvě části, literární a výtvarnou. Vítězné práce byly zpracovány a otištěny v almanachu *Jak to vidím já*. Výtvarná soutěž měla téma „logo knihovny“. Autorkou vítězného loga se stala tehdy třináctiletá žačka Kristýna Kociánová. Obrázek byl vykreslen černou tuší. Od vzniku této usmívající se panenky-kničky jej používáme jako oficiální logo knihovny. Máme vyrobenou i poměrně velkou červenou textilní panenku, která je kopií kresleného loga a slouží jako dekorace v dětském oddělení knihovny.

LUDMILA KARLÍKOVÁ • Karlikova@kdk.cz

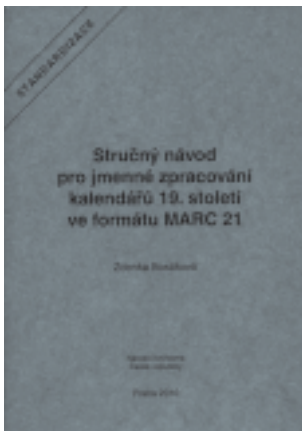
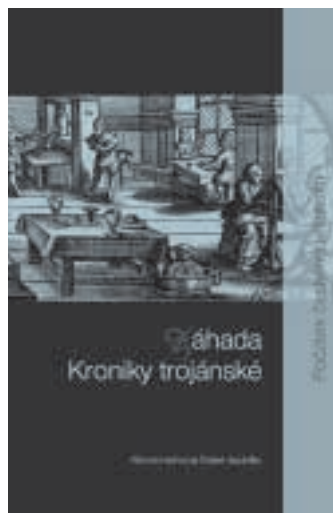


Záhada Kroniky trojánské Počátek českého knihtisku

Kamil Boldan

Jedná se o publikaci ke stejnojmenné výstavě konané v Galerii Klementinum od 12. 3. 2010. Česko asi jako poslední evropská země nemá dosud rozřešenu otázku počátku zdejšího knihtisku. Více než dvě století se českou knihovědou táhne spor, zda nejstarším tiskem je česká Kronika trojánská z roku 1468, či až latinská Statuta Arnošta z Pardubic z roku 1476. Publikace se stejně jako výstava snaží rozplést všechny záhadné okolnosti okolo první české tiskárny a hlavně uvádí nové důkazy, které pro dataci přinesl nedávný rozbor vodoznaků v papírech nejstarších českých tisků. Jednoznačně se ukazuje, že Trojánská kronika, domnělý nejstarší český tisk, pochází až z poloviny 80. let 15. století. Publikaci doprovází 36 vyobrazení.

- Národní knihovna ČR, Praha 2010, 1. vydání, 66 s., cena 160 Kč
- ISBN 978-80-7050-580-9



Stručný návod pro jmenné zpracování kalendářů 19. století ve formátu MARC 21

Zdenka Bosáková

V roce 2007 přistoupila Národní knihovna České republiky k systematickému zpracovávání knižních kalendářů z 19. století, impulzem k této činnosti byly potřeby digitalizace. Na rozdíl od dřívější praxe, kdy byla veškerá knižní produkce 19. století zpracovávána monograficky, bylo především z důvodu standardizace zpracování přistoupeno k seriálovému popisu knižních kalendářů.

Příručka předpokládá základní znalost katalogizace. Nenahrazuje pravidla AACR2, jejich české interpretace ani formát MARC 21. Údaje ve výše

zmíněných materiálech se snaží objasnit, doplnit a upozornit na odlišnosti a záludnosti při popisu knižních kalendářů. Kromě vybraných polí MARC 21 obsahuje reprezentativní výběr příkladů.

- Národní knihovna ČR, Praha 2010, 1. vydání, 51 s., cena 50 Kč
- ISBN 978-80-7050-582-3

